

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 4 maj 2020*§ 7 Årsredovisning 2019 med uppföljning av budget för Stockholms stad*

Anförande nr 1

Borgarrådet **K ö n i g J e r l m y r** (M): Ordförande, ledamöter! I dag fattar vi beslut om årsredovisningen för Stockholms stad för 2019. Vi inledde debatten lite smått förra gången, men när vi blickar tillbaka kan vi ändå konstatera att det var ett år med lägre bnp-utveckling, och vi började se konturerna av en begynnande lågkonjunktur jämfört med tidigare år av högkonjunktur och goda tider. Men trots detta lever bolagskoncernen för 2019 upp till de flesta mål som har satts upp, och resultatet på över 2 miljarder kronor är högre än budgeterat. Jag vill också tacka alla medarbetare i bolagen, som levererar goda resultat och utför sitt arbete i stockholmarnas tjänst.

Sett till stadens ekonomi i dess helhet har vi i grund och botten en god och robust ekonomi. Vi har också uppnått målen om god ekonomisk hushållning för 2019. Nämndernas resultat är på plus 224 miljoner kronor, varav 46 miljoner kronor avser stadsdelsnämnderna. Det visar på att stadsdelsnämnderna och nämnderna har en god kostnadskontroll, vilket är viktigt i de här tiderna. Vi ska ta till vara varje skattekrona på bästa sätt.

Jag sa det även förra gången: Så här i efterhand var det viktigt att vi använde det här förra året till att bädda för den försämrade konjunktur som vi nu kan se. Integrationspakten ser vi resultat av nu med fler i arbete. Men också näringslivspolicyn, som snart kommer upp på fullmäktige, är resultat där vi ser att företagen och just matchningen är så viktiga nu när arbetsmarknadspolitiken kommer att bli allt viktigare framåt. Det var också otroligt viktigt att vi förstärkte vuxenutbildningarna. Vi ser nu hur våra kombinationsutbildningar möjliggör för 90 procent att få ett arbete efter avslutade studier. I kris kan också snabb omställning leda till att arbetslösa matchas in i utbildning och jobb. Det är väldigt viktigt.

På tal om omställning – vet ni att i USA är de snabbast växande yrkeskategorierna vindkraftstekniker och solcellsinstallatör? Med omställningen till ett hållbart klimat kommer också nya jobb i samband med att teknikutveckling och innovation också tydliggörs. Arbetet med att göra Stockholm fossilbränslefritt och klimatpositivt fortsätter. Nu har kolkraftverket avvecklats, och en ny testanläggning har invigts i Värtan, som fångar in koldioxid från biokolvärmen.

Genom smarta processer och genom ny teknik har vi också kunnat minska transporter. I Norra Djurgårdsstaden har man minskat transporter med 60 procent. Vi har goda exempel från Slakthusområdet med 90 procents minskning. Det här visar vilka framsteg som kan ske när näringslivet och staden samarbetar tillsammans med nya innovationer och ny teknik.

Under 2019 fortsatte också våra stora satsningar på trygghet. Det har varit en viktig fråga för oss i majoriteten. Vi förstärkte avhoppbarverksamheten så att det ska bli lättare att kunna lämna ett kriminellt liv bakom sig. Vi förstärkte platssamverkan, som också gav direkta resultat i form av att tryggheten i stadens utemiljöer ökade. Men också det

förebyggande arbetet har varit viktigt – att vi kommer in tidigt i skolor, att man utbildar sig, våldsprevention och att skolsociala team hjälper dem som riskerar att hamna efter för att klara kunskapsmålen. Samverkan mellan skola, förskola, hem och socialtjänst har stärkts för att man ska kunna uppmärksamma barn och unga i riskzon.

Vi lever i föränderliga coronatider, och ingen av oss kan riktigt förutsäga hur framtiden kommer att se ut. Vi behöver fortsatt hantera krisen här och nu, men vi får också allt fler rapporter om att det kommer att ske en negativ ekonomisk utveckling framåt. Vi behöver på alla sätt nu tänka på hur vi kan starta upp Sveriges tillväxtmotor Stockholm efter detta. Vad behöver vi göra för reformer på arbetsmarknadsområdet, när det handlar om bostadsbyggande och när det handlar om att stärka hushållens köpkraft för att kunna återstarta Stockholm och Sverige och minska smittspridningens effekter här och nu? Vi måste också fortsatt fokusera på ekonomi och återstart, och det arbetet påbörjas nu.

Med dessa ord yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 2

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Precis som finansborgarrådet sa lever vi i föränderliga tider. Det är uppenbart att corona medför betydande konsekvenser för samhället och att det påverkar stadens förutsättningar att leva upp till sina mål inom flera, om inte alla, verksamhetsområden. Det är också uppenbart att flera av de problem som vi socialdemokrater har pekat på under en lång tid, som bostadsbrist och trångboddhet, har lett till förödande och irreversibla konsekvenser för många människor, inte minst i våra redan utsatta stadsdelar som Järva och Skärholmen.

Att bygga nya bostäder som de flesta har råd med är inte någon lätt uppgift. Det är därför Stockholmshuset togs fram – ett samarbetsprojekt mellan allmännyttan, privata byggentreprenörer och Stockholms stad med syfte att ta fram tusentals nya hyresrätter till hög kvalitet och med så låga hyror som möjligt så att alla stockholmarna ska ha råd att bo. Därför känner vi en stor besvikelse över att behöva konstatera att den borgerliga majoriteten inte har markanvisat till ett enda Stockholmshus under 2019, att jämföra med 4 495 markanvisningar till bostadsrätter och 3 984 till privata hyresrätter. Varken bostadsbrist eller trångboddhet kommer att bygga bort sig själv. För att det ska ske krävs politisk vilja och handlingskraft.

Tyvärr misslyckades den borgerliga majoriteten med att bygga mycket och billigt under 2019 genom att inte markanvisa till ett enda Stockholmshus. Att den borgerliga majoriteten inte använde sig av Stockholmshuset för att erbjuda stockholmarna bostäder med så låga hyror som möjligt är för oss helt obegripligt. Vi hoppas att 2019 utgör ett undantag och att den borgerliga majoriteten anstränger sig hårdare under det här året för att markanvisa till Stockholmshuset och allmännyttan i större utsträckning än man gjorde förra året.

Anförande nr 3

M a r t i n H a n s s o n (MP): Det är inte en helt korrekt bild. Jag förstår att du betonar just Stockholmshuset. Men om vi tar siffrorna för 2019, som vi nu kan sammanfatta ordentligt, kan vi först konstatera att det just nu byggs fler hyresrätter i

Stockholm än bostadsrätter. År 2019 var 61 procent av de påbörjade lägenheterna hyresrätter. Om vi går till markanvisningar till allmännyttan – exakt det ni efterfrågar – var det 1 052 sådana i Stockholms stad 2019. Det kan jämföras med 1 139 år 2018. Det är lite mer, men det skiljer bara 87 stycken. Och ni utmålar det som ett totalt ras! Det skiljer alltså bara 87 stycken markanvisningar mellan 2019 och 2018. Det är en väldigt liten skillnad.

Vi har ett mål på 1 500 nya lägenheter inom allmännyttan per år. Det är budgetuppdraget. Av dessa ska 400 vara med ett särskilt syfte att försöka pressa priserna. Det är det som är inskrivet i budgeten.

Anförande nr 4

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Faktum kvarstår: Ni markanvisade noll till Stockholmshusen. Stockholmshusen togs ju fram för att vara just ett alternativ och för att kunna bygga med hög byggtakt i stora volymer och för de grupper som kanske inte har råd att köpa bostadsrätter. Det är ett jättebra alternativ för att bygga mycket och billigt för stockholmarna. Varför markanvisar ni inte för Stockholmshusen? Ni markanvisade inte en enda gång till dem under hela 2019.

Min fråga till dig, Martin, är: Varför markanvisar ni inte till Stockholmshusen när de är ett bra verktyg för att bygga mycket och billigt?

Anförande nr 5

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige! Välkommen till uppdraget som vice ordförande i exploateringsnämnden, Maria-Elsa! Vi kommer väl att få ett antal debatter framöver.

Jag kände att jag ville hoppa in här för att du tar i lite grann – möjligen lite för mycket. Du säger att den bostadspolitik som fördes under föregående år skulle ha fått förödande konsekvenser för stockholmarna. Det håller jag inte riktigt med om. Vi har visserligen skärpt våra mål i bostadsbyggandet och i markanvisningen, så vårt mål är att vi ska markanvisa till exempel 10 000 bostäder per år. Det lyckades vi inte med, utan vi har ett utfall på 8 479, vilket är ungefär ett genomsnitt av de senaste åren. Det borde också i sin tur innebära att vi inte på något sätt har varit sämre än vad ni var när ni styrde.

Men vi har ett högt ställt mål, och vi ska fortsätta att bygga. Vi ska även bygga Stockholmshus. Men om Stockholmshus hade varit den bästa lösningen på bostadsbristen skulle vi ha byggt massor av dem. Stockholmshusen blev inte riktigt så bra som ni ville lansera dem som, utan betydligt dyrare. Men en upphandling är på gång, och vi kommer att bygga Stockholmshus.

Anförande nr 6

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Det är glädjande nyheter att ni säger att ni har höga ambitioner för att bygga mycket och att ni tänker ta tag i byggandet i år eftersom det inte gick så bra förra året. Jag tittade också på siffrorna. Ni markanvisade totalt 8 479 förra året, varav ungefär en åttondel gick till allmännyttan och, som sagt, noll till Stockholmshusen. Det är två stycken jättebra bostadspolitiska verktyg, som passar

behoven för stockholmarna riktigt bra, särskilt i det läge vi befinner oss i nu och där vi faktiskt har befunnit oss ett tag.

Det jag menade inledningsvis med att bostadspolitiken har fått förödande konsekvenser för många stockholmare är just att vi som en följd av corona ser vilka konsekvenser det får att inte ta tag i trångboddheten och bostadsbristen i Stockholm. Det är beklagligt.

Anförande nr 7

Torun Boucher (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen. Med det vill jag verkligen också understryka vikten av en reviderad budget. Vi behöver ett framåtsiktande arbete nu för att trygga våra verksamheter och för att skapa tillförsikt.

På ett övergripande plan var 2019 ett svagt år, delvis genom konjunkturen men också genom majoritetens skattesänkning trots att vi alla kände till den negativa prognosen. Väsentliga områden som trygghet, skola, äldreomsorg, bostadsbyggande och hållbara transporter når inte de egna målen. Inriktningsmålet om en hållbar ekonomi nås främst genom markförsäljningar. Årsredovisningen summerar därför en underfinansierad verksamhet byggd på en svag borgerlig budget som skjuter kostnaderna framför sig.

Kvaliteten i stadens verksamheter förutsätter god bemanning, bra arbetsvillkor och trygga anställningar. Det har blivit så uppenbart nu, inte minst inom äldreomsorgen. Men i stället har majoriteten just inom äldreomsorgen ålagt den historiskt höga effektiviseringskrav. Just nu försämrar det verksamheternas förmåga till god beredskap. Nu är det därför hög tid att ge medborgarna lugnande besked om att vi kommer att göra allt som står i vår makt för att begränsa krisens effekter genom att ge bästa möjliga förutsättningar till våra verksamheter. Vi behöver ge verksamheterna beskedet att det på riktigt kommer att finnas en budget för detta. Det är vad vårt yrkande handlar om.

Den budget som den borgerliga majoriteten drev igenom 2019 innebar även då stora sparkrav på kulturen; det tror jag att jag sa förra gången också. Nu står kulturlivet mitt uppe i den värsta krisen någonsin. Men medan stat och region fattar beslut om att stödja kulturlivet är den blågröna majoritetens besked att det från Stockholms stads budget finns noll kronor extra för att kulturlivet ska ta sig igenom det här. Vår reservation i kommunstyrelsen handlar också om detta. Vi behöver en handlingsplan inte bara för att stödja kulturen utan för att stödja företag, idrottsrörelsen, det civila samhället och kulturen. Vi behöver det *nu*. Stockholm behöver högre ambitioner.

Anförande nr 8

Borgarrådet Nadebo (C): Ordförande och Torun! Jag tycker att det är lite tråkigt att du säger att den grönbå majoriteten inte har några ambitioner när det gäller att stötta kulturlivet. Vi var snabbt ute och ställde om verksamheterna. Vi har en kulturlots som nu fokuserar på att hjälpa de kulturaktörer som är i kris. Det är en väldigt tydlig prioritering. Vi har tagit fram en krisfond som vi fattade beslut om för två veckor sedan för att kunna säkerställa att vi inte ska stå om ett antal månader och ha en massa kulturlokaler som försvinner ur vår stad.

Det är faktiskt inte sant, det du säger om att vi inte är beredda att lägga på extra pengar. Vi har sett till att staden som fastighetsägare kommer att nyttja de möjligheter som finns till hyresreduktion för de kulturaktörer som så väl behöver det. Det är en finansiering som vi dels genomför tillsammans med de statliga hyresreduktionspengarna, dels med kommunens, stadens, egna resurser för att vi måste säkerställa att vi har kulturlokaler kvar i framtiden.

Anförande nr 9

T o r u n B o u c h e r (V): Okej, jag backar lite grann, men inte på krisfonden. Det hade sett betydligt bättre ut om staden – vilket staden också har råd med – kunde tillskjuta extra medel till krisfonden i stället för att omfördela från redan fattiga kulturarbetare. Det är därför jag tar i och säger noll kronor. Det var noll kronor extra medel till denna krisfond – jag är ledsen.

Anförande nr 10

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att tacka de fantastiska medarbetare staden har för det arbete som utfördes under 2019, ibland med väldigt begränsade resurser – och nu ännu mer. Vilket jobb ni gör i den kris som vi ser och som vi befinner oss i just nu!

Men mest vill jag rikta ett stort och varmt tack till dem som jobbar inom stadens äldreomsorg. Vi vet vad ni gör, och vi ser vilken insats det är för att våra äldre i en jobbig tid ska få en trygg och bra omsorg. Vi vet att vår stad måste bli så mycket bättre på att ge bra förutsättningar både vad gäller anställningsvillkor och lön men också skyddsutrustning. Vi kommer att fortsätta att slåss för era rättigheter även när andra kallar det för detaljstyrning.

Jag vill också rikta ett varmt tack till medarbetarna i skola, förskola och övrig kommunal verksamhet. Ni gör alltid ett fantastiskt arbete för att alla våra medarbetare ska få tillgång till en bra skola, kultur och fritid samt ett samhälle som fungerar, för att bara nämna några exempel. Nu under krisen gör ni en än större insats. Ni förtjänar bättre förutsättningar.

Det var ytterst på grund av detta vi ville återremittera ärendet. I ett helt nytt läge, som det vi befinner oss i, och som man inte kunde förutspå när man lade budgeten för 2020, anser vi att vi behöver revidera stadens budget för att ge våra fantastiska verksamheter så bra förutsättningar som möjligt. Nu har majoriteten i stället bestämt att den budget vi tog i november, innan vi visste om krisen som vi nu befinner oss i, ska fortsätta att gälla. Den stämmer inte längre. Nu är det fjärde gången i den här salen som majoriteten ihop med Sverigedemokraterna röstar emot mer resurser till välfärden.

Vi behandlar i dag årsredovisningen. Även om mycket är annorlunda behöver man lära av det som har varit. 2019 var tyvärr året då bostadsplaneringen minskade kraftigt. Det var året då det började ställas effektiviseringskrav på stadens äldreomsorg. Kulturen fick möta historiskt stora nedskärningar, och det var året då vi var utan miljöprogram innan ett nytt beslut kunde gälla.

Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 11

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag tänkte anamma den uppmaning ordföranden gav och hålla mig väldigt kortfattad i salen.

Föregående talare från ditt parti, Karin Wanngård, talar så väl om Stockholmshusen. Vi har tydligt tidigare begärt ut någon verifiering av kostnader och byggkostnader som besparas i den här typen av byggnader. Både från majoritetens sida och från er som sitter i oppositionen i dag har det varit entydigt så att vi inte får något svar på det. Skulle du bara procentuellt kunna säga var någonstans vi hamnar i besparing för att bygga de här enklare bostäderna som Stockholmshus är?

Anförande nr 12

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! När det gäller Stockholmshusen handlar det om att få fram fler lägenheter snabbt. Det handlade också om att hitta en modell där man kunde pressa byggpriserna. Vi lyckades inte skala upp det i den volym som vi vill se. Det är därför vi puttar på om att vi vill ha många, många fler Stockholmshus för att pressa byggpriserna. På marginalen fick man ned nyproduktionshyran, men det är alldeles för dyrt med nyproduktion i Stockholm.

Anförande nr 13

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Karin Wanngård vet mycket väl att vi fortfarande inte har fått de här ökade statsbidragen. Man ville egentligen från Socialdemokraternas sida bränna de här redan i början av året på skolan. Men nu är läget så att vi har över 1 miljard i minskat skatteunderlag det här året. Precis som Sveriges Kommuner och Regioner har sagt täcker de här statsbidragen till kommunerna bara det underskott som vi nu ser. De täcker inga kostnader, så vi kommer att behöva ytterligare statsbidrag. Det är min bedömning framåt för att kunna täcka underskotten.

När det gäller medel till verksamheterna här och nu har vi varit glasklara: Överbemanna det ni behöver nu! Ta höjd! Anställ så många ni bara kan! Säkerställ och köp in det material som ni kan! Vi stöttar givetvis upp. Kostnader ska inte vara en fråga för våra verksamheter i det här läget; där har vi varit glasklara.

Anförande nr 14

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det är klart att när du lägger fram din budget och prioriterar skattesänkningar måste du ropa på staten för att finansiera din budget i kommunen. Det är oerhört olyckligt. Det är hög tid, framför allt när vi ser att vi är mitt inne i en pandemi, att satsa på välfärden. Det är dags för det nu. Det är för lite pengar i äldreomsorgen. Vi ser vad det ger för brister i resultatet, och vi ser också hur pass viktigt det är att de facto satsa resurser och att våga göra om sin egen budget.

Varken du eller jag visste om denna pandemi i november. Nu vet vi. Då måste man våga göra om och göra rätt. Satsa på välfärden! Sluta att sänka skatterna!

Anförande nr 15

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Fru ordförande! Att det måste göras nya fördelningar av de medel som kommer från staten råder det väl ingen tvekan om. Jag tror dock, och det är också vad vi tycker, att man måste avvakta lite innan vi ser den fulla effekten av krisen. Du nämnde skattesänkningar och så vidare. Det är väl i och för sig så att om man skulle återgå till den skattenivå som var under den tidigare majoriteten skulle det ändå inte täcka upp ens en tredjedel av de statsbidrag som nu kommer in, så jag förstår inte riktigt kopplingen där.

Detta är en omfattande kris som påverkar på många sätt, och då måste vi verkligen tänka igenom hur pengarna ska fördelas. Jag tänker också att det blir en viktig uppgift för oss att se till att våra partier kommer fram till bra slutsatser i riksdagen.

Anförande nr 16

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är helt riktigt. Våra partier har ju gemensamt röstat fram förslagen om ökade statsbidrag. Men det handlar om att våga lägga fram en budget. Budget handlar om prognoser över förväntade utgifter. Det jag hör av dig nu är att ni väntar och i efterhand fördelar ett eventuellt överskott. Det gör att våra verksamheter där ute inte klarar av att både hantera pandemin och de nedskärningar de har i budgeten. De måste ändå få en fingervisning om hur det kommer att se ut, och då är det dags att fördela de här pengarna så att man har möjlighet att sköta sina verksamheter. Det är ännu viktigare än någonsin.

Ni kan inte sitta och vänta för att sedan i slutet säga: Ojsan, nu fanns det visst pengar! Då är det för sent. Det är nu pengarna måste ut.

Anförande nr 17

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Bostäder kom upp igen, så jag tänkte rätta en gång till. Totalt förra året markanvisades 8 479 bostäder, varav 3 984 var hyresrätter, alltså nästan hälften. Men återigen: 61 procent av de påbörjade 2019 är hyresrätter. Men de 8 479 ska jämföras med 2018, då det markanvisades 6 404 bostäder. Det är alltså 2 000 fler markanvisningar förra året än för två år sedan. Det är jätteviktigt att komma ihåg!

Det är också väldigt viktigt att komma ihåg att Stockholmshusen har en stärkning i årets budget. Det står väldigt tydligt att arbetet med Stockholmshusen ska stärkas – också viktigt att komma ihåg. Därtill kan det vara värt att påminna om att skattesatsen i dag är högre än den var 2015, när vi satt vid makten tidigare.

Anförande nr 18

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det var mycket att försöka svara på på en minut. Vi litar inte riktigt, Martin Hansson, på att ni vill behålla de eventuella hyresrätter ni får fram just som hyresrätter. Ni vill ju uppenbarligen ombilda hyresrätter till bostadsrätter, så er politik går inte ihop över huvud taget. Du står här och slår dig för bröstet för de alltför få hyresrätter ni får fram med planprojekt. Men sedan vet vi i slutändan att ni vill sälja ut dem. Ni vill först att stockholmarna ska vara med och bygga de här hyresrätterna som ni sedan ska sälja ut. Det är en väldigt olycklig politik.

Vi anser att man ska bygga både privata och kommunala hyresfastigheter och bostadsrätter. Vi klarade av att hålla ihop den här säcken. Ni klarar inte det ihop med borgarna. Ni gjorde det förut – välkomna tillbaka!

Anförande nr 19

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vill yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen i kommunstyrelsen.

Ni är vana att höra mig tala om äldreomsorg, men icke denna gång! Nu tänker jag i stället koncentrera mig på kulturen i det bokslut som finns och i våra krav på att revidera budgeten. Finansborgarrådet hänvisar i ärendet till beslut som krisledningsnämnden har fattat. Det är i och för sig jätteviktiga beslut. En del av dem kom lite väl sent – de hade kunnat fattas tidigare – men det är väldigt svårt att hitta att besluten handlar om att stödja företag, idrottsrörelsen, det civila samhället eller kulturinstitutioner.

Det är givetvis tråkigt att finansborgarrådet på det här sättet avslår vårt förslag. Men ännu tråkigare är den bistra sanningen att det också i allt väsentligt saknas beslutade åtgärder i nämnderna. Nu har kulturnämnden fattat beslut om sin fond på 25 miljoner, där vi krävde att den skulle ökas med 10 miljoner till 35 miljoner. Men samtidigt är det omfördelade pengar, och det skulle ha behövts ett tillskott av pengar.

Låt mig ta ett exempel. Jag har tre söner. Tuomo fyller 41. Han är lärare. Han jobbar och försörjer sig själv. Ville jobbar på Scania, på utvecklingsavdelningen. De fortsätter att utveckla nya motorer. Och så har jag Jimmy, som är hårdrocksgitarrist. Kan ni gissa hur Jimmys inkomster är just nu? Samtliga spelningar på alla festivaler i Europa och i Sverige är inställda. Det här handlar om våra krav. Kulturarbetarna är de som först hamnar i en situation där de är utan någon som helst inkomst.

Vi kan titta på andra branscher. Byggbranschen säger att man kommer att få en topp av varsel först efter sommaren. Målarna jobbar, elektrikerna jobbar och byggnadsarbetarna jobbar. Industrin har sina permitteringsavtal, vilket innebär att man ändå har en inkomst med sina korttidsavtal. Men kulturverksamheterna fick känna av covid-19, eller SARS-CoV-2, omedelbart.

Vi vill ha en kultur när den här pandemin är över. Och pandemier går över tills nästa pandemi kommer. Det kan ta 10 år, det kan ta 20 år och det kan ta 30 år, men det kommer garanterat en till. Det finns en publik som kommer att törsta efter kulturaktiviteter – att få gå på teater, att få se den fria kulturen och att få gå på konsert igen. Men om man går under inkomstmässigt som kulturutövare tar det längre tid innan vi får kulturaktiviteterna och kulturlivet i Stockholms stad att komma igen.

Anförande nr 20

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Vi har i krisledningen fattat ett antal beslut. Jag skulle vilja säga att det är historiskt. Krisledningen har väl aldrig sammankallats och fattat beslut, vad jag känner till. Just när det gäller lättnader för företagen, som hyreslättnader, inväntade vi EU-kommissionen. Vi kunde inte fatta beslut förrän EU-kommissionen hade sagt att detta inte strider mot EU:s

statsstödsregler. Så fort de hade sagt det stod vi beredda och gick fram med hyreslättnader. Vi är en av de få kommuner, vad jag vet, i Sverige som har gjort det här. Det handlar om att fristående kulturverksamheter ska kunna få lättnader i form av sänkt hyra.

Sedan finns det vissa verksamheter – Dramaten, Operan, Globen och så vidare – som nu i praktiken har fått näringsförbud eftersom deras verksamhet strider mot bestämmelsen om allmänna sammankomster om 50 personer. Här tror jag att vi måste återkomma på nationell nivå för att se vad vi ska göra med de här branscherna som nu i praktiken har fått näringsförbud och som inte kan driva sin verksamhet vidare. Vi kan stötta de små aktörerna och företagen, men för de stora behöver vi ha nationell samling runt krispaketet.

Anförande nr 21

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande och fullmäktige! Jag tänker inte prata om Dramaten eller Operan, som är statliga institutioner. Dem tycker jag inte att vi behöver ta ansvar för här. Det får staten ta ansvar för. Jag pratar om Stadsteatern, och jag pratar om det som vi i kommunen är ansvariga för. Mig veterligen är Stadsteatern ett bolag som inte har gått särskilt bra, så vi har fått lägga in pengar.

Vad jag pratar om är de beslut som har fattats i krisledningsnämnden: besöksförbud på äldreboenden, upphävt krav på läkarintyg för ekonomiskt bistånd, besöksstopp på LSS-boenden, förändringar inom vård- och omsorgsboenden och hemtjänst, stängning av dagliga verksamheter etcetera. Men jag ser inga beslut som gäller kulturlivet, tyvärr.

Anförande nr 22

Borgarrådet N a d d e b o (C): Ordförande! Välkommen, Mirja, in i kulturens fantastiska värld! Jag lyssnade särskilt på detta att vi behöver en kultur även efter corona. Det är precis det som har varit vägledande för vårt arbete när vi snabbt som sjutton – om man får säga så i talarstolen – eller så snabbt vi bara kunde jobbade fram en lösning utifrån alla de nödrop och de prioriteringar som man var tvungen att göra i krisfonden.

Det är alltid välkommet att oppositionen har mer pengar i fickorna. Det är inte ovanligt, i alla fall inte när vänstersidan sitter på oppositionsposten. Men vi får inte missa att vi har en krisfond för att kunna prioritera de viktiga kulturlokalerna och att de ska ha möjlighet att finnas kvar. Samlingslokalerna ska inte gå under. De är så viktiga för demokratin och kulturen i staden. Vi har en kulturlots som jobbar med att stötta de aktörer som finns inom den här verksamheten. Det är ett aktivt och snabbt handlande från oss.

När det gäller hyreslättnaderna var jag tydlig med att de måste omfatta kulturen. Det gör de nu, och nu tar staden sitt ansvar för att ge hyreslättnader.

Anförande nr 23

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Det är givetvis bra att man kan få hyreslättnader under den här tiden. Men de där nödropen fortsätter att ramla in, åtminstone i min mejlkorg sedan jag blev vald. Det är fortfarande så att det finns risker,

och inom kulturlivet är man inte nöjd. Det här är en krisfond, men det är fortfarande omfördelade pengar inom budget. Om du hade kommit med 25 miljoner utöver detta för att vi verkligen ska kunna hålla igång kulturlivet så att det funkar också efter pandemin skulle jag inte ha sagt något. Men du har omfördelat pengar; du har inte kommit med nya pengar. Det är det vi kräver i vår reservation.

Anförande nr 24

S a l a r R a s h i d (S): Ordförande, ledamöter! Coronaviruset har försatt riket och Stockholm i en ny och mycket ansträngd situation. Under de blågrönas tid vid makten har man under denna mandatperiod gjort stora besparingar på tilldelning av resurser och medel till arbetsmarknadsförvaltningen. På två år har man gjort besparingar på runt 10 procent. Det är nästan 80 miljoner av förvaltningens totala budget – resurser och medel som hade kunnat komma väl till användning i dag.

I regeringens vårändringsbudget satsade man över 100 miljarder kronor på åtgärder som höjd a-kassa, borttagning av karensdagen och korttidspermitteringar. I dagarna presenterade regeringen även ett omställningsstöd på 39 miljarder kronor för företagen. Det är pengar som är välbehövliga i denna svåra tid.

Ordförande, ledamöter! Prognoser visar att arbetslösheten kommer att öka och näst intill kanske fördubblas i riket. Under arbetsmarknadsnämndens senaste sammanträde presenterade förvaltningen att inskrivningsgraden i Arbetsförmedlingen ökade med nästan 2 000 till 4 500 personer per vecka – och detta när vi vet att antalet som har varslats i Stockholmsregionen har ökat med nästan 30 000. Vi vet också att det bara innebär en sak: att försörjningsstödet kommer att öka med tre till fyra månaders eftersläpning.

Coronaviruskrisen har inneburit stora utmaningar för vårt samhälle och för stadens verksamheter. Det är uppenbart att kostnader relaterade till arbetslöshet, ekonomiskt bistånd och social välfärd har ökat. Staden måste göra vad den kan göra utan några förbehåll eller undantag. Därför måste följande frågor alltid ställas i denna unika situation utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv där vi ser till att de rätta insatserna därefter sätts in. Inget annat är acceptabelt.

Vilka ökade insatser krävs inom arbetsmarknadspolitiken och vuxenutbildningen för att öka sysselsättningen? Det hade vi velat veta, och vi hade velat ha svar på de här frågorna. Vilka resurser krävs för att säkerställa kompetensförsörjningen inom staden för att vi ska kunna garantera medborgarna en bra kvalitet inom stadens verksamheter med en hög säkerhet? Hur kan arbetsmarknadsförvaltningen vara med i arbetet att prioritera välfärd, omsorg och förebyggande arbete så att vår stad håller samman, ökar tryggheten och ser till att stockholmarnas behov uppfylls? Hur kan förvaltningen säkerställa att nämndens prioriterade målgrupper inom våra verksamheter kommer i arbete och sysselsättning trots rådande omständigheter? Hur kan förvaltningen utveckla olika typer av snabbspår inom yrkesutbildning så att de som har en utsatt position på arbetsmarknaden kan komma i arbete?

Det är många frågor och många mål som ska nås. Vi vet redan att vissa mål kommer förvaltningen inte att nå på grund av den rådande situationen.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Anförande nr 25

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Du ställde väldigt många frågor, Salar, i ditt inlägg. Du sa: Vilka är de rätta insatserna? Vi gör en rad insatser, men jag hör inga konkreta förslag från Socialdemokraterna vare sig på arbetsmarknadsnämndens senaste sammanträde eller i ditt inlägg här i salen. Jag skulle vara jätteintresserad av att höra om de konkreta åtgärder som du föreslår.

Vi gör en rad saker nu och växlar upp inom ramen för arbetsmarknadsnämnden. Det gäller till exempel det faktum att vi hittills har snabbutbildat över 200 personer som nu kan gå ut och stötta upp i äldreomsorgens verksamheter. De kan stötta upp den hårt arbetande personal som jobbar där ute. Vi jobbar också direkt gentemot dem som läser våra ordinarie undersköterskeutbildningar och ser till att erbjuda dem som nu examineras att kunna börja jobba rakt in i stadens äldreomsorg. Vi vidtar en rad åtgärder inom ramen för Integrationspakten både för att få fler i jobb och för att stötta upp i den här krisen.

Jag undrar: Vad är era förslag?

Anförande nr 26

S a l a r R a s h i d (S): Först och främst vill jag säga att de åtgärder ni vidtar ställer vi oss bakom. Vi har inte varit kritiska mot vare sig snabbspår eller mot det som görs inom utbildningen. Men det finns ju mycket mer man skulle kunna göra, till exempel gällande sommarjobben. Vi tycker att det finns andra typer av sätt där, och du vet att vi redan har ställt de här frågorna i förvaltningen. I denna tid är det väl bra att förvaltningen får lägga den typ av förslag på bordet där vi bistår med tydliga medel.

Med det sagt vill jag bara säga att vi hade nästan 40 miljoner kronor mer i vår budget i förhållande till er. Vi hade ett mycket mer välfungerande jobbtorg med fler anställda och en bättre uppsökande verksamhet. Nu när fler ungdomar kommer att bli arbetslösa valde inte vi att skära ned.

Anförande nr 27

R a s h i d M o h a m m e d (V): Ordförande, kommunfullmäktige! Man kan tycka att en prioriterad fråga för styrande politiker i Stockholm borde vara allas rätt till en bostad. Stockholm är en stad med bostadsbrist, hemlöshet och brist på boende för särskilda grupper såsom LSS.

Men vad märks av det? Man når inte målen för tilldelade försöks- och träningslägenheter eller nyproduktion för SHIS trots att SHIS har en kö som växer ständigt. Stadsdelsnämnderna rapporterar just att bristen på hyresrätter som folk har råd med kommer att öka hemlösheten framöver snarare än att minska den, vilket kommer att belasta stadsdelarna. Förra mandatperioden påbörjades betydligt fler bostäder. Framför allt tilldelades hyresrätter och allmännyttan väsentligt fler markanvisningar än vad vi ser att denna majoritet är på väg mot. Det är oroande.

Det är framför allt i hyresrätter och allmännyttan vi behöver öka om inte hemlösheten ska öka. Här ser vi att majoriteten har misslyckats. Det kommer att bli svårt framöver att leva upp till fler Bostad först, sociala lägenheter och lägenheter för våldsutsatta om man inte har en sammanhållen politik för fler hyresrätter som folk har råd med. Så är det bara.

Men vi är mitt uppe i en kris. I dagsläget ser vi inte slutet på den, och det kommer att kräva mycket av staden och alla medarbetare, vilket det också redan gör. Det är anmärkningsvärt att majoriteten i det här läget varken vill göra upp om en ny budget för staden eller fördela ut pengar som nu borde gå till de verksamheter som har så stora behov. Är det inte på sin plats att skicka något budskap till dem som nu sliter? När kommer det mer pengar? Och varför inte skapa en gemensam handlingsplan för att stötta kultur och idrottsrörelse och för att stävja arbetslösheten?

Vi vet fortfarande inte vad Stockholm ska göra med de så kallade välfärdsmiljarderna eller de statsbidrag som nu kommer i och med krisen. Här har vi inget besked. Men många nämnder var hårt belastade redan förra året, och nu behövs krafttag för att få staden på fötter. Vi vill se en reviderad budget för 2020 tas fram med tillhörande handlingsplan.

Anförande nr 28

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag vill först bara göra lite reklam för den boendeplan som jag nu tror är ute på remiss och behandlas. Den ska säkerställa för stadsdelarna att matchningen på LSS-bostäder blir mer korrekt. Det har varit väldiga problem med hur stadsdelarna rapporterar in behoven och så vidare. Det är ett ambitiöst arbete som nu sker för att vi ska kunna säkerställa rätt antal LSS-bostäder, och fler, i och med detta i stadsdelarna.

Återigen verkar det som att jag måste påminna om att under 2019 var 61 procent av de påbörjade bostäderna hyresrätter. Jag märker att jag också återigen behöver påminna om att antalet markanvisningar av hyresrätter till allmännyttan under förra året var 1 052 stycken. Det ska jämföras med 2018, då det var 1 139 stycken. Det skiljde alltså bara 87 stycken däremellan. Framför allt var det totala antalet markanvisningar hela 2 000 fler under förra året än för två år sedan.

Anförande nr 29

R a s h i d M o h a m m e d (V): Ordförande! Vi vet att bostadsbristen ökar och att trångboddheten ökar. När vi satt i majoritet gjorde vi fler markanvisningar än vad ni gör i dag. Det viktigaste är att vi bygger fler bostäder för att minska trångboddheten och hemlösheten. Vi ser också att det är väldigt svårt i SHIS. Det är långa köer, och folk som inte har råd att köpa eller hyra egna lägenheter kan inte få de här insatserna. Det är därför vi tycker att man borde minska SHIS-kön så att folk, framför allt barnfamiljer, ska kunna ha en bostad.

Anförande nr 30

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Årsredovisningen i den del som gäller byggande, fastighetsnämnd och i viss mån trafikområdet är ingen rolig

läsning. Sedan valet och under 2019 har de blågröna stoppat och satt upp fantasikrav, skulle jag vilja säga, på byggprojekt motsvarande flera tusen bostäder i olika återremiss- eller avslagsbeslut.

Antalet nya projekt med hyresbostäder gick ned betydligt. Förtättningsprojekt i anslutning till småhusområden stoppades av ideologiska skäl. Integrationsprojekt som det i Spångadalen underkändes. Antalet bostäder i godkända detaljplaner minskade med en tredjedel jämfört med åren då Socialdemokraterna ansvarade för frågorna.

Årsredovisningen på byggområdet skulle lika gärna ha rubriken "Energien borta i stadens bostadspolitik". Att antalet byggstartar av bostadsrättsprojekt minskar och att det är kopplat till konjunkturen är korrekt. Men trögheten och minskningen av antalet nya projekt i stadens ansvariga nämnder är nästan helt och hållet politiskt betingade. Det handlar inte om, som man kan uppfatta det som i årsredovisningens text, hur många gånger byggaktörerna ringer tjänstemännen på stadsbyggnadskontoret.

Det pratas i årsredovisningen om bostäder med rimliga hyror. Men trots att nästan halva mandatperioden har gått kan vi fortfarande inte se om investeringsstödet ska användas för alla våra Stockholmshus eller inte. Fastighetsnämnden har för första gången fått kraftiga och allvarliga anmärkningar av revisorerna. Problem har visserligen funnits länge på förvaltningen, men det har också varit något som successivt har åtgärdats. Revisorerna märker nu helt korrekt att det går åt fel håll.

På trafiksidan ägnar man sig mycket åt symbolhandlingar och mindre åt de stora strukturella frågorna. Den utlovade spårvägen till Ropsten lyser med sin frånvaro, och bristen på besked har ställt till det för Trafikverkets planering för den östliga förbindelsen. Tidigareläggningen av t-baneprojekt är bra, men vad hjälper det när vi nu vet att det saknas över 9 miljarder kronor? Det är något som främst de blågröna i regionen ansvarar för genom sin tunnelbaneförvaltning. Nu hotas flera tunnelbaneprojekt om inte de blågröna tar på sig ledartröjan i processen.

Vi behöver nya bostäder, skolor och idrottsanläggningar och bättre trafikinfrastruktur. Vi måste sluta att låta stadens fastigheter förfalla och i stället se till att förvaltningarna får rimliga resurser att klara sin uppgift. Årsredovisningen ger dessvärre på flera politikområden en trist ögonblicksbild av att Stockholm sedan valet inte har gått åt rätt håll.

Bifall Socialdemokraternas förslag till beslut!

Anförande nr 31

M a r t i n H a n s s o n (MP): När det gäller fastighetsnämnden är det såklart tråkigt att vi fortfarande inte har kommit hela vägen fram. Det här är ett långvarigt problem. Min upplevelse är att det faktiskt blev en vändning för ungefär två tre år sedan och att det började bli bättre då. Jag tycker att det har blivit mycket bättre det senaste året. Framför allt under hösten har vi kunnat se hur projekten har hållit budgeten väldigt väl; vi har fått många slutredovisningar som har visat på detta. Därför var det tråkigt att anmärkningen kom nu. Jag tycker kanske inte att det är helt rätt, men ett förbättringsarbete är på gång.

Återigen gäller det bostäderna: Vi markanvisade 2 000 fler bostäder under förra året, 2019, än vi gjorde för två år sedan. Det kommer alltså att bli betydligt mer. Det är också viktigt att komma ihåg att det byggs fler hyresrätter än bostadsrätter just nu. Hela 61 procent är hyresrätter. Vi markanvisade ungefär lika många hyresrätter till allmännyttan som för två år sedan.

Anförande nr 32

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Martin Hansson jämför 2019 med 2018. Tvärstoppet kom ju till stor del efter valet, när ni satte stopp för en hel del projekt. Det är klart att det blir en konstig jämförelse och inte så mycket siffror att skryta med. Som jag sa är det en tredjedel färre godkända bostäder i planer. Det är väldigt lite hyresrätter i stadsbyggnadsnämnden 2019 jämfört med vart och ett av åren. Det låg på 7 500 per år när Socialdemokraterna hanterade de här frågorna och på ungefär 5 000 när ni gör det.

När det gäller revisorerna är det ett faktum att de har reagerat. De märker att det har blivit betydligt färre utifrån de stora behov som finns. Jag kan hålla med om att behoven ökar och att det kommer fler projekt. Men det har blivit värre, och revisorerna har för första gången givit allvarlig kritik. Det är ett faktum.

Anförande nr 33

O r d f ö r a n d e n : Jag vill påpeka att revisionsberättelsen är nästa ärende.

Anförande nr 34

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! Till Valeskogs försvar får jag säga att jag skulle ha gjort likadant som han och tagit alltihop på en gång.

Men det är lite skillnad på hur de olika partierna här i salen ser på utveckling och bostadsbyggande, och det ska det ju vara. Skillnaden jämfört med hur ni arbetar och hur vi arbetar kan sammanfattas med två trebokstäversord: och bra. Ni bygger mycket, ni har byggt mycket och ni har varit duktiga genom åren med att lägga ut fullkomliga bombmattor med bostäder. Skillnaden är att vi kombinerar. Vi bygger mycket och bra. Vi tycker inte att det är kvalitet att smälla upp stora flerfamiljshus mitt inne i känsliga villaområden. Vi tycker inte att det är kvalitet att bygga betongklossar på fina grönområden. Vi bygger mycket, och vi bygger bra. Det är skillnaden, Jan Valeskog.

Anförande nr 35

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi tycker att det är en principfråga att man absolut ska kunna förtäta på lämpliga platser i anslutning till villaområden. Det är alldeles utmärkt, och det är synd att ni har sagt nej till en hel del sådana platser. När det gäller energin upplever jag, som jag har sagt flera gånger, att varje parti i den blågröna majoriteten verkar ha ett veto för att stoppa projekt. Det är därför ni i praktiken har så låga siffror i till exempel stadsbyggnadsnämnden. Det är en tredjedel färre än vi hade tidigare år, när vi styrde.

Detta gör mycket. Branschen är orolig, och inte utan orsak. Det går så pass trögt. När ni säger att det enbart handlar om hur ofta man trycker på stadsbyggnadskontoret och att detta skulle vara orsaken till det här är det naturligtvis ingen som tror på det. Det är

väldigt trist att se hur många projekt ni stoppade som det första ni gjorde efter valet. Det lider vi fortfarande av.

Anförande nr 36

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag har i helgen ägnat mig åt att skaffa undulater till våra barn. Det sägs att undulater är små papegojor – och det kan jag instämna i – som kan prata, prata och prata. Jag tror dock inte att de kan tillgodogöra sig argument. Hur kommer det sig då att jag liknar Jan Valeskog vid denna undulat? Jag tror faktiskt att jag aldrig någonsin har hört en människa som liksom han under en debatt varken kan lyssna in olika argument kring bostadsmålen och kring orsaker och verkan eller ta till sig ett enda dugg av vad som sägs, oavsett om det är i talarstolen eller i debatten.

Jag kan konstatera att vi har markanvisat fler bostäder än under 2018. Vi har sett till att det inte byggs inne i villaområden. Vissa av dessa projekt – 370 stycken sammanlagt – stoppades. Detta får ni till att det är totalt haveri inom bostadsmarknaden. Nej, det är faktiskt inte totalt haveri. Vi har en annan politik än vad ni har.

Anförande nr 37

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag kan bara säga att det finns en annan fågel än papegojan, och det är strutsen, som inte ser verkligheten. Det är den första jag tänker på när ni dyker undan och inte vågar ta konflikterna och fajterna om projekten vare sig med allmänheten eller internt inom er majoritet. Det är därför vi ser de här siffrorna. Återigen: När ni jämför med 2018 dök det ju direkt efter det att ni tog över. Den jämförelsen är alltså inte så mycket att skryta med.

Vi är väldigt bekymrade över att det går så trögt. Och vi ska inte tala om det här året och hur det ser ut hittills; det är ännu värre. Det är klart att branschen också ser hela bilden. Det krävs faktiskt någon sorts ledarskap och att man inte stoppar huvudet i sanden utan att man samlar de krafter man har för att få fram projekt. Man ska samla förvaltningarna och Stadsledningskontoret och inte låta politiker springa och ombilda och hålla på med andra saker. De ska i stället konstruktivt arbeta, få fram fler projekt och göra lite nytta. Det ger resultat; det finns bevisligen exempel på det.

Anförande nr 38

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag höll på att säga någonting om att det är svårt att gå upp efter en tuffäktning, men jag ska lägga ned fågelgrejen nu.

Fullmäktige, åhörare och ordförande! Det kan inte begäras av någon majoritet att vara fullt förberedd på en global pandemi. Men med den här majoritetens budget och politiska driv med skattesänkningar och nedskärningar i välfärden kan man tyvärr konstatera att läget är särskilt allvarligt. Nu måste stadsdelarnas möjlighet att tillgodose välfärden prioriteras, och det måste prioriteras och lovas nu.

Här tycker jag att besluten är något tvetydiga. Å ena sidan har det varit oerhört tydligt att stadsdelarnas främsta uppgift är att hålla budget. Skatten ska sänkas, budgeten ska hållas och inget får gå över. Å andra sidan får vi höra att nu gäller inte detta. Det finns

inga löften om hur mycket pengar man ska få, men verksamheterna behöver inte spara på några resurser. Jag tycker att man måste vara tydligare än så mot stadsdelarna i det här läget.

Som sagt: Ingen hade kunnat förutspå effekterna av en pandemi. Men det här är också effekterna av den politik som vi ser. Vi ser effekterna av arbetssituationen och den försämrade situationen inom äldreomsorgen. Vi ser effekterna av att stadsdelarna har fått mindre pengar till socialtjänsten och att barns möjlighet till kultur kraftigt har försämrats.

Åtgärderna mot covid-19-pandemin måste också analyseras utifrån vetenskapen om att detta har slagit olika hårt mot olika delar av den här staden. Vi ser att Järva har varit särskilt utsatt. Här behövs ett mycket tydligare jämlikhetsperspektiv och en vetenskap om att Stockholm tyvärr fortfarande är en stad med alltför stora skillnader i levnadsvillkor. Det är skillnader som riskerar att förstärkas av den politik som den blågröna majoriteten för.

Vi behöver inte bara kompensera verksamheterna för ökade kostnader och minskade intäkter. Vi behöver också säkerställa att nya och ökade behov av verksamheterna tillgodoses. Vi vet att våldet mot kvinnor och barn ökar i tider av isolering. Här behöver vi, förutom ökade resurser till socialtjänsten och till kvinnojourerna, mer av uppsökande arbete. Det är väldigt tydligt att ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Här tycker vi att man också behöver se till behovet av kvinnors egen organisering och av civilsamhällets krafter att ge människor hjälp när myndigheterna kan kännas långt borta. Det här är behov som kommer att öka särskilt vid social isolering. För det arbetet behövs mer resurser.

Bifall till vår gemensamma reservation!

Anförande nr 39

Borgarrådet **S l o t t n e r** (KD): Fru ordförande! Nu gör Anna Rantala Bonnier samma sak som jag märker att många andra debattörer runt om i Sverige gör. Hon säger: Nu ser vi den försämrade situationen inom äldreomsorgen. Och så sägs det inte så mycket mer. Det värsta var Aftonbladet, där jag tror att det var Anders Lindberg som vräkte ur sig att det under 30 år har varit ständiga neddragningar och försämringar av äldreomsorgen. Och så målar man upp den här svarta bilden av hur eländigt det är inom äldreomsorgen. Den är så mycket sämre nu än den var för 30 år sedan, det vill säga 1990, säger man. Man har någon bild av att äldreomsorgen var fantastisk på 70- och 80-talet, men i dag är det tydligen något slags vedervärdig arbetsmarknad där man som anställd utnyttjas och där äldre inte får den vård och omsorg de behöver.

Jag tycker att det är väldigt tråkigt när ni målar ut detta, och jag undrar på vilket sätt situationen har blivit så försämrad inom äldreomsorgen.

Anförande nr 40

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Det är lustigt att du frågar mig, Erik, för jag tänker att du ju själv har varit med och plockat bort de förbättringar som vi gjorde i arbetsvillkor, det vill säga till exempel rätten till heltid och regleringar. Inte ens din

egen partiledare kunde i *Ekots lördagsintervju* svara på varför man har gjort så här, så jag vet inte riktigt varför du ställer frågan till mig och är förvånad över att många andra ställer samma fråga. Den är relevant. Det är därför.

Anförande nr 41

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, presidium, ledamöter och stockholmare! Det är med vemod och oro jag står i den här talarstolen i dag. Jag känner oro för stadens äldre och för personalens säkerhet. I likhet med det som Vänsterpartiet har fört fram i den här salen och i medierna många gånger saknar jag krafttag för att hantera coronakrisen i det vi diskuterar.

Visst har vi full förståelse för att det råder ett osäkert läge i frågan om hur stor del av de riktade statsbidragen som kommer att tillfalla Stockholm och hur de kommer att se ut, men det betyder inte att vi inte skulle göra saker och ting annorlunda. Oron är i allra högsta grad legitim utifrån ett äldreperspektiv och även utifrån ett arbetstagarperspektiv. Varje dag nås vi av hjärtslitande rapporter om äldre boende i stadens vård- och omsorgsboenden och andra boenden som har avlidit till följd av covid-19. På ren svenska – ursäkta språket – är jag skiträdd för de rapporter som når mig och för innehållet i dem.

Jag saknar detaljerad information om hur det ser ut till exempel i den privata hemtjänsten. De rapporter jag får från mina kamrater i Kommunal är rent ut sagt skrämmande. Rapporterna från mina kamrater är till exempel att man möts av ansvariga chefer på hemtjänstbolag där de ställer frågan direkt till Kommunal: Kommer ni med skyddsutrustning? Vad är det här? Andra har berättat för mig att de i egenskap av anställda i privata hemtjänstbolag arbetar hemma hos konstaterat smittade äldre med kraftigt undermålig skyddsutrustning. Då har jag inte ens kommit in på läget på Serafen, men det ska vi nog inte gå djupare in på i dag.

Jag vill ändå lyfta det faktum att stadens anställda och anställda inom privata vård- och omsorgsbolag arbetar utan tillräcklig utrustning i nära kontakt med smittade äldre. Detta är inte ens i närheten av att gagna kvaliteten på omsorgen. Det faktum att mina kamrater i Kommunal inte har erforderlig utrustning gör mig rent ut sagt förbannad.

Dagens diskussion bör, som vi konstaterar i vår reservation i kommunstyrelsen, fokusera framåt. Vi ska fatta kloka beslut som är till gagn för stockholmarnas trygghet. Men samtidigt tycker jag att det vore att svika Vänsterpartiets väljare att inte lyfta de brister vi ser.

Anförande nr 42

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Jag vill bara påminna om att vi fortfarande diskuterar årsredovisningen. Men vi kan gärna diskutera den här frågan också. Det är viktigt att förtydliga att verksamheterna vet om att det nu inte finns några budgetrestriktioner när det handlar om att bemanna upp och att få tillgång till material. Det har varit en brist från början. Det är därför vi har tillskrivit Socialstyrelsen gång på gång och även säkrat upp en materialförsörjning själva så att vi nu har ett lager. Det har varit en lång process.

Men när vi har varit med och levererat material och pratat med logistikcentrum säger de att det finns material till våra verksamheter. Ja, det har varit ansträngt. Men där det har funnits misstänkt smitta har man också haft tillgång till material. Det är viktigt att känna till att denna trygghet ska finnas.

Sedan är det några få procent inom hemtjänsten som är boende eller som är på sjukhus och som är smittade. Läget ser bättre ut än i de vittnesmål som ofta uppkommer. Det är också viktigt att se, även om vi givetvis tar det här på största allvar.

Anförande nr 43

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Tack för repliken! Vi har ju pratat i flera år i den här salen och i andra om vad vi behöver göra. Vad äldreomsorgen behöver är tid, kontinuitet och rätt verktyg för att utföra sina jobb. Utan det finns det ingen kvalitet i omsorgen. Vi behöver minska smittspridningen *nu*, och inte i höst. Det finns en rad olika åtgärder vi kan vidta, och jag tror att vi kommer att komma in på det framgent.

Anförande nr 44

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Det finns beredskapsplaner och riktlinjer för hur man ska agera som personal och som utförare om man upptäcker smitta inom hemtjänsten eller på ett boende. Då ska skyddsutrustning användas. Det gäller vid misstänkt eller bekräftad smitta. Det finns tydligt beskrivet vilken typ av skyddsutrustning och vilka basala hygienrutiner man ska vidta.

Till den centrala funktion vi har inrättat i Stockholm för leverans av skyddsutrustning är också de privata aktörerna välkomna. De privata aktörerna kan beskriva sitt behov, och leverans sker dygnet runt alla dagar i veckan. Om någon anställd av sin arbetsgivare har tvingats arbeta utan skyddsutrustning trots att man vet att det är coronasmittade äldre man går hem till måste vi få veta detta! Då måste äldreförvaltningen få en anmälan så att vi med en gång kan göra en inspektion hos denna utförare, för om det sker är det naturligtvis oerhört allvarligt.

Anförande nr 45

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Det håller jag med dig om, Erik. Jag ska väl egentligen inte stå här och föreläsa om Arbetsmiljöverkets författningssamling, fast jag har i och för sig inget emot att göra det. Men när det handlar om de här verktygen – för det är just verktyg när det gäller vilka regler man måste följa – finns det uppenbarligen ett glapp mellan den verklighet vi pratar om här och den verklighet som jag får rapporter från av medlemmar i Kommunal. Den visar på något helt annat.

Fackförbundens skyddsombud har några av de viktigaste uppdragen inom fackföreningsrörelsen. Dessa uppdrag kommer med en verktygslåda med skarpa och viktiga verktyg. Det övergripande syftet är att rädda liv och hälsa. Alla arbetstagare i Sverige har rätt till en säker arbetsmiljö. Så verkar det inte se ut i dag. Men vi får aldrig någonsin tumma på detta.

Så sent som klockan 11 i går kväll fick jag information från fackliga företrädare i Kommunal inom privat hemtjänst som berättade: Våra medlemmar är hemma hos patienter och vårdtagare inom stadens regi och privata hemtjänstutförare ...

Anförande nr 46

A l e x a n d e r O j a n n e (S): En av de första saker ni gjorde när ni kom till makten var att skära ned kraftigt på de planerade idrottsinvesteringar som fanns i den här staden för 2019. Ni skrotade projekt värda 251 miljoner. Nyligen antog vi i idrottsnämnden i enighet en långsiktig plan för vilka idrottsinvesteringar som behövs i den här staden framöver. Det finns enorma behov.

Men gapet mellan er vilja och er förmåga är oroväckande. Ni sköt under året till 100 miljoner extra till idrotten efter den massiva kritik som idrottsrörelsen riktade mot er. Vi kallade det för politisk teater, och vi fick rätt. För vad ser vi nu när vi läser årsredovisningen? Vi ser att ni skickade tillbaka 85 miljoner av idrottens tilltänkta medel som aldrig kom idrotten till del. Då ska man komma ihåg att fastighetsborgarrådet under året flera gånger uttryckte att behövliga renoveringar av idrottshallar inte kan genomföras eftersom det saknas resurser. Vi riskerar nu att inte nå upp till myndighetskraven – något som även revisionen påpekar.

Jag ska ta ett annat exempel, från min bakgård där jag bor hemma i Högdalen. Det är ett projekt som vi har debatterat i den här salen och ute i medierna. Ni har varit ute och sagt att det inte finns pengar till att lägga konstgräs i Högdalen och låta barnen där spela på konstgräs i stället för på grus. Med de pengar som ni nu inte har nyttjat till idrottsinvesteringar hade vi kunnat göra fyra eller fem liknande projekt. Det är pinsamt.

Avslutningsvis kan jag bara konstatera att idrotten inte är, inte har varit och troligtvis aldrig kommer att bli något prioriterat område för högern i Stockholm, hur illa det än ser ut med tillgången på idrottsanläggningar i den här staden.

Anförande nr 47

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Jag häpnar över vad man kan stå och säga i fullmäktigesalen. Man kan alltså stå och ljuga på det sätt som Alexander Ojanne gör när han säger att vi har skurit ned på idrottens investeringsbudget. En investeringsbudget fungerar så – och det gjorde den även när ni styrde idrottsnämnden – att man tittar på investeringen under ett antal år. Sedan kan investeringarna ha olika nivåer olika år beroende på hur projekten ligger i tiden. Det kostar till exempel mer att slutföra ett projekt än att initiera ett projekt, vilket gör att pengapåsen per år ser väldigt olika ut. Det tycker jag att du borde veta; du har ju ändå varit ordförande i idrottsnämnden själv.

Det du står och säger här i talarstolen är bara ren lögn. Tvärtom var det så att vi i förra budgeten tillsköt ännu mer pengar. Vi satsade historiskt mycket på idrottsinvesteringar. Det är sanningen.

Anförande nr 48

A l e x a n d e r O j a n n e (S): Det är inte ett dugg lögn. Ni tog bort projekt värda 251 miljoner i budgeten till 2019. Det handlade om BMX-banan, det handlade om rollerderbyhallen, det handlade om Zinkensdamms ishall, det handlade om Högdalens bollplan och det handlade om flera olika idrottsanläggningar som var prioriterade och

som skulle ha kommit igång 2019 om vi hade fått fortsätta att styra den här staden. Men ni valde att skjuta dem på framtiden.

Det är bara att läsa din egen budget; det är inte lögn.

Anförande nr 49

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Det är intressant vad Socialdemokraterna har velat anföra här. Jag måste säga att det senaste angreppet var lite konstigt eftersom vi, precis som har redovisats, lägger historiskt stora investeringar på idrotten. Det handlar om de projekt som nämndes nu, och det kan handla om omprioriteringar ibland. Men när det kommer till investeringsbudgeten handlar det om höga summor.

För 2019 såg vi dessutom till att lägga 100 miljoner extra jämfört med vad Socialdemokraterna lade 2018 på just idrottsunderhåll – någonting som var särskilt relevant eftersom exempelvis Zinkensdamms ishall efter er tid behövde stängas ned eftersom underhållet var så pass illa skött. Det säger någonting om era prioriteringar.

Det har nämnts tidigare att revisorernas kritik visar på att det går åt fel håll när det kommer till fastighetsnämnden. Det handlar alltså om att revisorerna är trötta på tomma löften om åtgärder som inte kom under Socialdemokraternas tid vid makten. Ta ansvar för att ni inte tog ansvar för underhållet och för fastighetsinvesteringarna i den här staden!

Anförande nr 50

A l e x a n d e r O j a n n e (S): De där 100 miljonerna är ett bra exempel på tomma löften. Ni skickade ju tillbaka 85 av dem, som ni inte nyttjar! Ni gör en budget på papper, men det är inte den ni efterföljer. Det här är pengar som hade kunnat gå till fyra fem konstgräsplaner eller en ishall. Det är pengar som hade behövt komma idrotten till del. Vi ser ett jättebehov av idrottsinvesteringar i den här staden. Jag tror inte att du ser detta behov eller inser hur viktigt det är med idrottsinvesteringar här.

Anförande nr 51

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Jag blir inte riktigt klok på hur oppositionen, och kanske framför allt Socialdemokraterna, argumenterar i debatten. Det finns inte ett ord i årsredovisningen som försvårar för eller förhindrar staden från att bekämpa coronapandemin. Borgarrådet Wangård verkar snarare intresserad av att ta retoriska poänger än att faktiskt beskriva det som nu sker i stadens alla verksamheter, som står i frontlinjen för att bekämpa detta.

Vi gör precis det som Socialdemokraterna såväl i den här kammaren som i riksdagen säger: Köp skyddsutrustning, anställ fler, låt ingen budgetrestriktion stå i vägen! Det är så vi gör i den stadsdelsnämnd jag är ordförande för, och jag är helt övertygad om att så gör vi i varenda stadsdel i hela Stockholm.

Magdalena Andersson och Socialdemokraterna har lovat att de ska stå för alla extraordinära kostnader. I stället raljerar borgarrådet Wangård över att vi förväntar oss statsbidrag, det vill säga att hon raljerar över att vi förväntar oss att den socialdemokratiska finansministern ska stå vid sitt ord. I stället pratas det om

skattehöjningar, som om det skulle vara lösningen på hur vi möter en pandemi som slår brett över hela Sverige och genom hela Stockholm.

Vi gör precis det vi ska göra i den här typen av nödläge. Man ska lösa nödläget och sedan tillsammans med staten reda ut att detta också kan betalas och fördela de statsbidrag som kommer. Samtidigt ser man dock en oro runt om i Kommun- och Regionsverige för att de pengar som nu finns i statsbudgeten kanske inte räcker till. Det är en legitim oro, som jag tror att också många i den här salen delar. På många ställen runt om i Sverige är man så orolig att partier i bred gemenskap skriver till Finansdepartementet och säger: Säkerställ att ni verkligen kan hålla det löfte som ni ger! Se till att vi får de statsbidrag som behövs så att vi inte behöver prioritera ned annan verksamhet för att klara coronapandemin!

Men nej, i den här salen väljer Stockholms socialdemokrater inte någon gemensamhetslinje. Man väljer en konfliktlinje rakt emot sin egen regering och rakt emot hur staden arbetar med coronapandemin. Det är ärligt talat skamligt, måste jag säga.

Anförande nr 52

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Det är ändå superfascinerande hur du och Moderaterna ser på det här med skattesänkningar och skatt över huvud taget: Här ser vi ett ökat skatteunderlag, så nu kan vi sänka skatten! Men nej, vi har ett minskat skatteunderlag. Men det betyder inte att vi kan höja skatten, utan då ska någon annan lösa det för att vi har skapat ett hål vi inte kan fylla. Sedan fick vi ett större hål, och då fyller vi inte det genom att göra om och göra rätt. Så resonerar ni.

Det säger väldigt mycket om hur ni tänker kring skatt. Det är som att det inte skulle finansiera vår välfärd, som nu behöver väldigt mycket finansiering. Skatteunderlaget kommer att minska, och kostnaderna kommer att öka. Men för er är det i alla fall otänkbart att höja skatten tillbaka till den faktiskt låga nivå den var på under förra mandatperioden. Jag tycker att det är så himla oansvarigt.

Anförande nr 53

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Jag tror inte att höjd skatt är svaret på hur man ska möta den akuta situation vi har med pandemin här och nu. Men jag tror att man ska vara väldigt försiktig med att öka skatteuttaget. Det är klart att vi vet att ett ökat skatteuttag påverkar ekonomin i dess helhet. Jag tror inte att det i en vikande konjunktur, som vi nu står inför, är rätt väg att strama åt stockholmarnas konsumtionsmöjligheter. Jag vet att det kanske inte är alla partier som uppskattar att den privata konsumtionen i sig kommer att vara en oerhört viktig del att hålla igång, men det är så det är.

Jag tror att man ska se till att svenska folket och stockholmarna har okej med pengar i plånboken. Det är exempelvis därför mitt parti på andra sidan vattnet, i riksdagshuset, står bakom den höjda och förlängda höjningen av a-kassan. Det är inte en normal moderat position, men just i den här katastrofsituationen är vi helt övertygade om att det är bra att så mycket pengar som möjligt stannar i stockholmarnas och svenska folkets fickor. Då ska vi nog inte höja skatten.

Anförande nr 54

M a r i a L j u s l i n (V): Jag tyckte att jag var tvungen att begära replik när Johan nämnde att han sitter i en stadsdelsnämnd. Jag sitter som vice ordförande i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, som redan före pandemin flaggade för att man inte kommer att klara de mål som ni har satt upp just med tanke på skattesänkningen. Det är lite lustigt att du nämner att skattesänkningar i sig inte påverkar, vilket det uppenbarligen har gjort.

Alla de uppsatta mål vi nu har i stadsdelsnämnderna – och det ska verkligen tilläggas att stadsdelsnämnderna åläggs ett extremt stort ansvar i och med pandemin – klarades inte ens av före pandemin på grund av er budget. Nu ska man trots pandemin klara av budgeten. Ekonomin och resurserna som ska komma stadsdelsnämnderna till del, som vi har hört om här i kväll, har fortfarande inte kommit. De har i alla fall inte kommit till Hägersten-Liljeholmen. De kanske har kommit i andra stadsdelsnämnder, vad vet jag, men inte där.

Anförande nr 55

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Jag förtydligar gärna vad jag sa. Det finns inga budgetrestriktioner vad gäller att bekämpa pandemin. Ordern är: Köp skyddsmaterial! Om ni inte hittar skyddsmaterial, börja tillverka skyddsmaterial! Anställ personer för att täcka upp exempelvis sjukfrånvaron och de ökade behov som finns i välfärden! Det är ordern till alla stadsdelar, och såvitt jag vet är det också så alla stadsdelsförvaltningar agerar.

Detta har också gjorts utifrån ett tydligt löfte från den socialdemokratiska regeringen om att de ska täcka alla extraordinära kostnader. Magdalena Andersson inleder varenda pressträff med detta. Jag ser att du fnyser när jag säger det, men det är hennes inledningsord vid varenda pressträff: Vi kommer att ta varenda extra kostnad! Det är väl alldeles utmärkt. Det är så vi gemensamt från riksdag och stadshus kan bekämpa pandemin. Vi har tagit regeringen på orden. Vi har valt att utan budgetrestriktioner bekämpa pandemin. Det är så vi kommer att ta oss igenom det här.

Anförande nr 56

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Peter Wallmark från Sverigedemokraterna frågade hur stora besparingar Stockholmshusen innebär. Trots att svaret finns på stadens hemsida tänkte jag hjälpa till med att svara på det. Precis som Karin Wanngård förklarade är Stockholmshusen ett sätt att bygga många bostäder med god kvalitet snabbt men också att pressa ned hyrorna. Stockholmshusen är också utformade på så sätt att de ska klara kraven för att få investeringsstödet för hyresrätter. Konkret innebär Stockholmshusen 1 000–2 000 kronor lägre hyra beroende på lägenhetens storlek. Det är inte nog, men det utgör ändå mycket pengar för de familjer och de hushåll som har en knaper ekonomi.

Men vi socialdemokrater är definitivt intresserade av att utveckla Stockholmshusen och hitta vägar framåt för att pressa ned hyrorna ytterligare. Sverigedemokraterna, däremot, är emot investeringsstödet och för att sälja ut hyresrätter, särskilt dem som har just lägre hyra.

Min fråga till Peter Wallmark och Sverigedemokraterna är därför: Vad gör egentligen Sverigedemokraterna för att bygga billiga hyresrätter i Stockholm?

Jag vill också säga någonting med anledning av debatten om markanvisningarna 2018. Anledningen till att andelen markanvisningar är lägre under 2018 är att den nya borgerliga majoriteten som tog över 2018 stoppade extremt många projekt. I augusti 2018 sa alla prognoser att bostadsmålen skulle uppnås. Men sedan kom tyvärr maktskiftet, och höstens beslut stoppades eller återremitterades, hur man nu vill se på det. Jag tycker att det är lite ohederligt att använda 2018 som exempel just på grund av detta. Ni tog över, ni lade om politiken, ni ansvarade för dagordningen i slutet av 2018 och ni misslyckades med att nå bostadsmålen. Jag tycker att ni ska ta ansvar för det.

Anförande nr 57

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige och Maria-Elsa! Då var vi här igen. Jag kunde inte låta bli att begära replik, för jag tycker att det är lite enkelspårigt i diskussionen när ni hoppar på och anklagar oss. Vi vill bygga i Stockholm. Vi vill ta ansvar för bostadsbristen. Vi ska bygga och utveckla Stockholm. Men precis som Björn Ljung sa: Vi ska bygga rätt och bäst!

Vi bygger hyresrätter. Ni pratar bara om Stockholmshus här och nu. Stockholmshus skulle från början vara otroligt billiga, sas det. Sedan skulle de vara ganska billiga, sedan blev det lite billigare och till slut kanske något billigare. 7 500 kronor i månaden skulle en normtrea kosta i Stockholmshus. Det blev 11 300. Stockholmshus är inte lösningen på allt, men vi ska bygga sådana också. Vi markanvisar för hyresrätter, fast det låter här som att vi inte gör det. Av markanvisningarna förra året, de 8 479 som vi har hört om flera gånger här, var 47 procent hyresrätter. Vi bygger blandade upplåtelseformer, för vi vill ha blandade bostäder i Stockholm. Vi ska också bygga Stockholmshus så småningom.

Anförande nr 58

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Det är glädjande att höra att ni har ambitionen att bygga bort bostadsbristen och att ni tar bostadsbristen på allvar. Men även om ni har dessa ambitioner talar siffrorna sitt eget språk. Här ser vi att ni inte har lyckats nå det bostadsmål som vi har satt upp i staden för att kunna hålla uppe byggtakten utifrån det behov vi vet finns i vår stad.

Jag hoppas att ni 2020 kommer att kunna matcha de ord vi hör här i fullmäktige och att ni kommer att visa på en större politisk vilja och handlingskraft att nå målen. Det behövs verkligen.

Anförande nr 59

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag försöker återknyta lite. Vi har också tagit ut uppgifter från riksdagens utredningstjänst eftersom ni säger nej till att ha en egen här i Stadshuset. Siffrorna vi får därifrån skulle vi gärna vilja delge er. Vi har tidigare försökt ta upp den besparing som finns här. Föregående talare talade om

7 500 kronor som en rikthyr, men ni är ju inte ens i närheten av det. Det vill jag framhålla här.

Vad vi vill göra för att komma åt det här är att öppna upp för mindre entreprenörer som kan få markanvisningar och konkurrensutsätta de stora entreprenörer som får de mest gynnsamma markanvisningarna i dag. Det är vad vi vill göra från Sverigedemokraternas sida.

Anförande nr 60

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Det jag konkret kan svara är detta: Om man tittar på statistiken ser man att vi har levererat en bostadspolitik som har slagit rekord i Stockholm. Vi har levererat en hög byggtakt, och vi har gjort allt vi har kunnat för att få ned och pressa ned hyrorna. Stockholmshusen är ett exempel. Du frågade hur besparingarna ser ut. Jag kan säga att för hushållen och för de boende, för stockholmarna och för de familjer som har en lite knaper ekonomi, innebär Stockholmshusen en lägre hyra med 1 000–2 000 kronor i månaden.

Vi vill göra mer, och vi är beredda att utveckla Stockholmshusen. Men vi ser inte den ambitionen utifrån den här majoriteten i och med att ni inte har markanvisat till ett enda Stockholmshus under 2019, vilket är vad vi diskuterar.

Anförande nr 61

A r v i d V i k m a n (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det är många som har sagt att vi just nu befinner oss mitt i en kris. Det är möjligt att vi är precis i början av en lång kris; det vet vi inte. Jag skulle därför vilja säga några ord i det här sammanhanget om långsiktighet.

Det vi hör i dag är att signaler har gått ut till verksamheterna om att man kommer att få ersättning för pengarna som man nu lägger ut för att kunna klara krisen. När jag har suttit ned med den stadsdel där jag är verksam är det den signal som man säger att man ser. Man har berättat att man räknar på varenda krona och varenda timme som man lägger ned för att kunna redovisa och för att kunna få tillbaka pengarna sedan.

Man berättar också något som jag tycker är anmärkningsvärt: Just nu pågår det parallella arbetet med att göra de neddragningar som ligger för hand med anledning av den budget som man har att förhålla sig till. Samtidigt som man har beskedet att man kommer att få pengar och ersättning – i alla fall förhoppningsvis – för det arbete som man lägger ned för att möta krisen görs det alltså också neddragningar och planeras för detta.

Jag tror att vi behöver tänka långsiktigt, för jag är helt övertygad om att verksamheternas förutsättningar behöver se annorlunda ut efter krisen. Vi vet inte hur lång krisen är, men vad vi vet är att äldreomsorgen behöver en långsiktighet och en stabilitet. Jag tror att alla de som nu både har kommit till äldreomsorgen och de som är där och jobbar och sliter dagligen behöver kunna få beskedet att vi stoppar de tidigare aviserade neddragningarna. Vi kommer att vilja göra en långsiktig förbättring för den här verksamheten, och inte tvärtom. Det är det jag tror att äldreomsorgen behöver just nu.

Anförande nr 62

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! I den här debatten glömmar man nästan bort att budgeten för 2019 och 2020 är större än de tidigare. Det beror givetvis till viss del på volymförändringar, men vi har fortfarande en skatteunderlagstillväxt, om än inte i samma takt.

I år blir det mer dramatiska förändringar. Men vi kommer att behöva personal inom äldreomsorgen under en längre tid. Vi vet inte när pandemin är över. Till dess har vi en central bemanningsfunktion, och vi arbetar nu tillsammans med verksamheterna. Den personal som har hört av sig till Stockholm – det kan vara sjuksköterskor, undersköterskor och vårdbiträden – ska nu ut i verksamheterna. De är kvar till dess att pandemin är över. Det är beskedet, så jag känner inte igen mig i att det skulle vara några neddragningar av personal. Det är snarare tvärtom. Vårt tydliga besked till alla verksamheter är just att de ska överbemanna upp. Det gäller särskilt nu under sommaren, då flera ska ha semester. Det är beskedet från oss, och det hoppas jag ska vara helt glasklart.

Anförande nr 63

A r v i d V i k m a n (S): Det jag försöker säga är att verksamheterna just nu slåss med dubbla besked. Man vet att man under krisen kommer att kunna få stöd och ersättning för de kostnader man har. Men så fort man bedömer att krisen är över kommer man att få fortsätta med neddragningarna. Planeringen för detta pågår just nu.

När jag är ute och träffar verksamheterna, Anna, säger de att något av det de blir mest förvånade och besvikna över är den verklighet som ni beskriver här. Den matchar inte den verklighet man ser där ute. När jag tittar på den förändring som har skett i Kungsholmens stadsdelsnämnd ser jag att det rör sig om ungefär 20 miljoner kronor mindre till följd av skattesänkningen. Detta ska verksamheterna hitta någonstans. Mycket av det här sparas in på äldreomsorgen, och det vet de som jobbar i äldreomsorgen. De vet att det just nu pågår ett neddragningsarbete. I och med det tror jag att det är svårt att motivera människor att jobba i äldreomsorgen. Det är svårt för dem att med detta besked gå ut och slita och kämpa för verksamheterna samtidigt som det planeras för neddragning på den andra sidan. Det är den politiken ni behöver lägga om.

Anförande nr 64

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Det här med idrottsinvesteringar ligger mig varmt om hjärtat, så jag vill göra allting för att det ska vara så korrekt som möjligt i den bild som ges i salen.

Om vi kollar på fastighetsnämndens senaste verksamhetsberättelse kan vi se att utfallet för investeringar avseende idrottsverksamhet blev 851 miljoner kronor för helåret 2019. I den reviderade budgeten tilldelas man 936 miljoner kronor för år 2019. Utfallet blev 84 miljoner kronor lägre än budget inom området. 91 procent av årets budget har upparbetats. Utfallet för idrottsinvesteringar under 2018 var totalt sett 700 miljoner kronor, och under föregående år upparbetades 84 procent av den totala budgeten inom området.

Här kan vi bara konstatera att vid jämförelsen av de här åren ökade investeringarna till idrotten med 150 miljoner kronor – en ganska avsevärd summa där vi också upparbetade mer än tidigare år. Det pekar väl också just på vilka höga ambitioner vi har på området.

I och med att jag ändå står här i talarstolen och slår ett slag för idrotten kan jag passa på att slå ett slag också för det förändringsarbete som pågår inom fastighetsnämnden. Som tidigare har nämnts finns det utmaningar inom fastighetsnämndens verksamhet. Jag grävde fram i protokollet att jag var tydlig med det i mitt absolut första anförande som nytt fastighetsborgarråd kring de utmaningar som vi har inom fastighetsnämnden, framför allt när det gäller kostnadskontroll och styrning. Det här är någonting som vi verkligen tar på stort allvar och har vidtagit många åtgärder kring under året.

Jag välkomnar såväl granskning som belysning i den här salen av hur vi sköter arbetet och hur vi kommer att sköta det framåt. Det är givetvis så att vi måste lämna den tid som har varit under skiftande majoriteter när det gäller exempelvis hur underhållet har skötts. Där har vi ett arbete på gång med ett nytt fastighetssystem, där vi ska ha mycket mer samlad information om de behov som finns i respektive fastighet. Vi ska säkerställa att vi gör rätt prioriteringar för det underhåll som ska göras. Givetvis är det sedan också en resursfråga. Men det ska också handla om att vi gör rätt prioriteringar. Detta system är försenat; det skulle ha kommit igång under 2019, och nu kommer det i stället igång under detta år. Det beror på regler och liknande. Jag tror att detta kommer att vara avgörande.

Samtidigt är det viktigt att vi fortsätter med en god fastighetsförvaltning och att vi fortsätter, även nu när det kommer att bli stramare tider, med att genomföra avyttringar och kanske även överföringar till andra nämnder där det finns möjlighet till detta.

Det här var lite kort om den ekonomiska delen.

Anförande nr 65

A l e x a n d e r O j a n n e (S): Vi ska inte ha någon sorts historielektion här. Men när det gäller budget och annat historiskt är det så att oavsett om vi har varit i majoritet eller i opposition har vi alltid haft större idrottsinvesteringsbudgetar i våra budgetförslag än vad ni har haft. Det tycker jag att man ska lägga till i din redovisning.

När det gäller 2019 är det fortfarande så att det fanns 85 miljoner avsedda för idrottsinvesteringar som ni inte nyttjade. Är det verkligen så att i Stockholm är alla idrottsinvesteringar gjorda och att det inte finns något renoveringsbehov? Finns det inga hål man hade kunnat stoppa 85 miljoner i? Är du nöjd med att skicka tillbaka 85 miljoner?

Anförande nr 66

Borgarrådet W e d i n (M): Det jag beskrev var att 91 procent upparbetades, medan det under er tid vid makten 2018 var 84 procent som upparbetades. Du pratar om att det är någonting som verkar vara väldigt fel. Men det var alltså betydligt värre under Socialdemokraternas tid vid makten. Vi ska göra allt för detta. Det handlar givetvis om olika saker när det gäller varför man inte kommer in med pengar i ett projekt. Det

kan exempelvis handla om att något blir försenat och att man måste göra det ett annat år.

Det viktiga här är att vi håller igång och ökar takten. Vi gör historiskt stora idrottsinvesteringar, och det är viktigt för att vi har olika behov på det här området kommande år. Mitt besked är tydligt: Det har blivit bättre på den här fronten med en grönblå majoritet.

§ 11 Reglering av EBO asylsökande inom Stockholms stad

Anförande nr 67

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande, kära kollegor! Detta förslag har regeringen tillsänt oss. Det gäller möjligheten att undanta vissa områden som är socioekonomiskt utsatta och att begränsa ebo, alltså eget boende. Det är asylsökande det gäller.

Detta är något som har erbjudits ett flertal kommuner i Sverige med den här typen av problem med hög arbetslöshet och låg utbildningsbakgrund. Det kan handla om många med utrikes bakgrund och så vidare och sådant som kan göra gör att man vid etablering skriver sig och bor den första tiden i Sverige, under asyltiden, i områden där det finns större möjligheter och utsikter när det handlar om jobb och en god etablering, helt enkelt. Det är bakgrunden till detta.

Vi har tittat på förslaget och utifrån ett antal parametrar landat i att vi börjar med 15 områden. Det gäller framför allt Rinkeby, delar av Tensta, Husby och delar av Skärholmen. Där börjar vi alltså med detta undantag från eget boende. Sverige har annars varit den enda land i EU som har denna möjlighet och rätt för asylsökande att bosätta sig var man vill. Denna rättighet begränsas nu något. Tanken är god, det vill säga att vi inte ska förstärka segregationen i Sverige och att man ska få en så bra första tid i Sverige som möjligt. Men vi känner ännu inte till effekterna av reformen. Väljer man ändå att bosätta sig i ett område som är undantaget ebo blir man av med dagersättningen från Migrationsverket. Men det kan vara så att man i stället ansöker om ekonomiskt bistånd, och då kan det snarare bli så att bidragsberoendet i de här områdena ökar.

Det är otroligt viktigt att vi nu håller koll på det här. Vi inför detta i ett antal områden, och sedan har vi möjlighet att både lägga till och dra ifrån områden. Vi har tid på oss till den 1 oktober i år, och sedan kommer vi i Stockholms stad att en gång per år ha möjlighet att lägga till nya områden om vi ser att det här ger den effekt som vi har önskat. Det här är ett första förslag i uppenbara områden, skulle jag vilja säga, där det behövs. Vi följer effekten och hoppas att det ger önskvärd effekt. Då utökar vi helt enkelt områdena. Om det inte ger denna effekt får vi ta en annan diskussion om det motsatta.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 68

L i n n é a V i n g e (SD): Ordförande! Jag skulle vilja fråga finansborgarrådet varför man avser att bara anmäla vissa av de utsatta områden vi har. Förslaget riskerar att sätta andra redan utsatta områden i en förvärrad situation. Vi menar att vi ska ta tag i problemen så tidigt som möjligt och inte när vi står med stora och akuta problem i ännu fler områden.

Jag kan också passa på att yrka bifall till den reservation vi har lagt i socialnämnden.

Anförande nr 69

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Det kommer inte att vara möjligt att undanta en hel kommun; det har sagts tidigt. Det kommer inte regeringen att gå med på.

När det gäller varför vi har valt ett fåtal områden till att börja med beror det på att vi inte vet vilka effekter detta får. Vi kan aldrig tvinga människor att låta bli att flytta till vissa områden. Om ett antal människor väljer att ändå flytta till de områden som är undantagna från eget boende kan det vara så att man blir av med sin dagersättning men ändå får ekonomiskt bistånd. Det är den här typen av effekter vi vill följa nästan vecka för vecka.

Jag tycker att det är ansvarsfullt att i det här läget inte göra det alltför stort eller alltför avgränsat. Vi har tittat på ett antal parametrar, alltifrån utbildningsbakgrund, hög arbetslöshet och allt detta som egentligen har med socioekonomisk utsatthet att göra för att börja där. Men det finns som sagt en stor flexibilitet i förslaget. Det finns möjlighet att dra ifrån och lägga till. Vi kommer att återkomma till en diskussion när vi vet vilka effekter det här ger.

Anförande nr 70

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att ärendet är oerhört svårt. Jag tycker att det är komplicerat hur man ska gå framåt med detta. Vi är väl medvetna om att mottagande av asylsökande primärt är ett statligt åtagande.

Nu har sista datum passerat, och det finns tyvärr kommuner som har anmält hela kommuner. Det anser inte jag är rimligt över huvud taget. Det är 11 kommuner som har gjort det. I Stockholm har man valt att avgränsa till 15 områden. Då ska man veta att vi i Stockholm är indelade i 544 områden.

Det jag skulle vilja se är att man även lyfter in frågan om trångboddhet. Om det är någonting som vi vet – många har fått upp ögonen först nu – är det att trångboddhet är en extremt stor och viktig parameter när man tittar på de här frågorna. Det är därför vi skulle önska att man väljer hela Rinkeby. Det har majoriteten gjort. Men det gäller också hela Tensta, hela Skärholmen och hela Husby. Då har man möjlighet att kolla på parametern trångboddhet, vilket i alla fall för oss är en viktig parameter.

Jag vill tydliggöra för er som inte har läst ärendet att det är fyra parametrar man har valt ut: arbetslöshet, utbildningsgrad, inkomst och utländsk bakgrund. Det är dessa fyra parametrar. Vi hade också önskat oss tillägget trångboddhet. Nu öppnade finansborgarrådet upp för att man ska titta över det här längre fram. Då är min högsta önskan att man även tittar på frågan om trångboddhet. Men detta är som sagt redan avgjort, inskickat och klart. Tack för diskussionen!

Anförande nr 71

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Det är viktigt att det finns en stor flexibilitet att till 1 oktober kunna anmäla fler områden. Jag menar att det är viktigt att följa effekten av reformen så att vi landar rätt. Dagersättningen är mycket lägre än

exempelvis ekonomiskt bistånd, så det får inte få motsatt effekt än den som reformen syftar till.

Jag är helt öppen för att diskutera fler parametrar. Ofta sammanfaller de parametrar vi har valt att utgå ifrån, hög arbetslöshet, låg inkomst och låg utbildningsbakgrund, med trångboddhet. Men om vi kan få in den typen av statistik har vi alla möjligheter att inkludera fler parametrar framåt. Det ser jag inte som någon motsättning. Då kan vi också diskutera om vi skulle behöva inkludera fler områden. Den diskussionen ser jag givetvis fram emot att ta med er också framöver.

Anförande nr 72

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och finansborgarrådet! Jag tror att man måste följa det här väldigt noga i och med att det är ny lagstiftning. Jag anser ändå i det stora hela att Stockholm väljer rätt initial väg. Men man måste kolla om det här faller ut som det är tänkt eller om det faller ut som när jag ser på de övriga kommuner som tyvärr har anmält hela sina kommuner. Det kan bli så att människor väljer att bosätta sig där ändå och då bli ännu mer ekonomiskt utsatta eftersom de också förlorar sin dagersättning. Det handlar om att säkerställa att asylsökande också erhåller sin dagersättning och inte väljer bort den för att det enda boende man hittar är i områden som vi har sagt att de helst inte ska bosätta sig i. Det är jättebra att staden följer ärendet väldigt noga.

Anförande nr 73

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Fru ordförande! Jag tycker att det är bra att vi har den här typen av dialog här uppe i talarstolen, för det här är, precis som finansborgarrådet och Karin Wanngård har sagt, inget lätt ärende. Vi känner inte till utfallet av den nya ebo-lagen ännu. Därför måste vi vara lyhörda och noggrant följa upp effekterna vecka för vecka, månad för månad nu fram till hösten för att se om vi behöver justera områdena.

Det gäller alltså 15 områden i Stockholm. 8 av dem finns i Rinkeby, 4 i Tensta, 2 i Husby och 1 i Skärholmen. Vi hade ärendet i Skärholmens stadsdelsnämnd förrförra gången, och vi hade en liten dialog i nämnden kring just det här ärendet. Det är svårt att veta hur man ska fatta ett så bra beslut som möjligt om det här. När man tänker specifikt på Skärholmen och om detta skulle innefatta hela Skärholmens stadsdelsområde tror inte jag att det är en bra idé, i alla fall inte till att börja med. Skärholmen är extremt segregerat. När man är i Skärholmen ser man att det finns miljonprogramsområden, ofta kring tunnelbanestationerna, men 500 meter bort finns fina villaområden. Jag bor själv i ett villaområde i Vårberg, och 500 meter bort har vi miljonprogrammen. I villaområdet bor många äldre personer i stora hus, och många av dem hyr ut antingen undervåningen eller rum till exempelvis nyanlända. Det är ett sätt för dem att dryga ut kassan, men det handlar också om att de har möjligheten eftersom de bor väldigt stort. Det finns fler sådana områden i Skärholmen.

Det område i Skärholmen som innefattas är det Ekholmsvägen i öst, Idholmsvägen i syd och längs tunnelbanespåret i norr. För er som inte har varit i Skärholmen kan man säga att det är som en rektangel mellan Vårbergs tunnelbana och Skärholmens tunnelbana som området innefattar. Det är just där som man har tagit hänsyn till

parametrarna hög arbetslöshet, låg inkomst och låg utbildning. Då innefattas också automatiskt trångboddhet i detta, för de som bor där bor ofta väldigt trångt. Men det finns som sagt områden där man inte alls bor trångt. Jag ser det som väldigt positivt att människor har möjlighet att hyra ut, och jag tror också att det blir en bättre integration om människor får möjlighet att bo tillsammans med människor från andra kulturer än sin egen.

Med det sagt skulle jag vilja yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 74

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag tänkte gå upp och debattera vad jag tänker om förslaget sedan. Men först har jag en fråga utifrån det som Anna König Jerlmyr sa i talarstolen, det vill säga att om man är en barnfamilj och ändå bosätter sig i något av de områden som nu innefattas av detta kan man få ekonomiskt bistånd. Jag undrar: Är det så? Som asylsökande är man ju under Migrationsverkets ansvar, och Migrationsverket är huvudman och inte kommunen. Jag vet faktiskt inte om det här stämmer, så jag vill bara fråga om det är så att de barnfamiljer som ändå bor i de här områdena kommer att kunna vända sig till socialtjänsten för ekonomiskt bistånd fast de blir av med sin dagersättning.

Anförande nr 75

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Enligt den information som jag har fått – och nu ser jag att Anna sitter och nickar här – är det så att om man bor i Stockholms stad, alltså i vår kommun, har vi ansvar om personen inte har annan ersättning till försörjningsstöd. Så ja, det stämmer.

Det här kan ju bli ett problem också, och det är det vi måste utreda. Om många människor flyttar till de här områdena i alla fall kommer de i stället att hamna på stadens ansvar för försörjning. Det är därför ärendet är så pass svårt att förutspå i dagsläget. Vi måste utreda för att se följderna och effekterna.

Anförande nr 76

R a s h i d M o h a m m e d (V): Ordförande, kommunfullmäktige! Jag vill börja med att säga att Vänsterpartiet inte blundar för att ebo, eget boende, har medfört problem och att förändringarna kan vara nödvändiga. Effekter som ebo medför är trångboddhet, som flera har pratat om. Kvinnor som bor inom ebo har en tendens att i mindre utsträckning delta i svenskundervisning och annan sysselsättning än kvinnor som bor i anläggningsboende, abo, under asyltiden. På längre sikt riskerar det att leda till att påverka förutsättningarna för en snabbare etablering i arbete och i samhällslivet. Systemet med ebo kan också innebära att asylsökande inte i samma utsträckning omfattas av alla etableringsinsatser som samhället har att erbjuda. Det handlar bland annat om samhällsvägledning, att länka till förskola samt att uppmärksamma behov hos nyanlända barn.

Vi vet däremot inte vad de begränsningar som förslaget innebär kommer att medföra för effekter för barn som kan tvingas flytta mellan olika anläggningar eller påverkas

av att föräldrarna riskerar att bli än mer ekonomiskt utsatta då de även riskerar att förlora sin ersättning.

Att många bosätter sig i samma område beror på att Stockholm är en segregerad stad och att det är svårt att hitta hyresrätter med rimliga hyror i alla områden i staden. Detta är en konstaterad konsekvens av de omfattande ombildningar som genomfördes under alliansstyret mellan 2007 och 2014. Detta visar i sin tur på det stora behovet av att bygga flera hyresrätter med rimliga hyror över hela staden samt av att inte genomföra några ombildningar av äldre hyresrätter till bostadsrätter. Det kommer inte att uppstå fler boendemöjligheter i mer välbeställda kommuner eller stadsdelar i Stockholm bara för att de asylsökande mister sin dagersättning.

Vi menar därmed att en lagändring inte kommer att få de effekter som man hoppas att den ska få. För att uppnå målen att skapa förutsättningar för ett socialt hållbart mottagande måste vi i stället arbeta vidare med de åtgärder som arbetades fram under förra mandatperioden genom Skillnadernas Stockholm genom att förstärka socialtjänsten, förskolan och skolan och öka möjligheterna att nå goda levnadsvillkor. Det handlar om att arbetsmarknadsinsatser görs för att underlätta vägar till arbete och självförsörjning och att bostadsbolagen har insatser för att komma till rätta med och förhindra otillåtna andrahandsuthyrningar och att minska trångboddheten.

Anförande nr 77

S a l a r R a s h i d (S): Fru ordförande! Att söka skydd undan krig och förföljelse är en mänsklig rättighet. Sverige som stat och Stockholm som enskild kommun har ett ansvar att följa dessa konventioner som binder oss samman både moraliskt och etiskt med dessa åtaganden.

År 1994 infördes lagen om eget boende av den borgerliga regeringen. Det innebar att asylsökande i dag kan välja bort Migrationsverkets anläggningsboenden för att flytta till och bosätta sig i ett eget ordnat boende, alltså ebo. Detta har möjliggjort för staten att på kort sikt kunna spara pengar efter 90-talskrisen. Men kostnaden i form av risker för misslyckanden av integration på lång sikt har blivit en verklighet. Konsekvenserna av lagstiftningen har föranlett att mottagandet av asylsökande har varit skevt fördelat i landet under många år. Kommuner med ett långtgående borgerligt maktinnehav som Danderyd och Lidingö har sluppit ta ansvar för flyktingmottagande, medan kommuner som Södertälje, Botkyrka och Malmö och stadsdelar som Rinkeby, Tensta, Husby och Skärholmen har fått ta ett större ansvar.

Detta gör att ebo till sin konstruktion blir väldigt problematisk. Vi ser att asylsökande som anordnar sitt eget boende bosätter sig i områden som ofta tampas med trångboddhet, hög arbetslöshet, låga utbildningsnivåer och låga inkomster.

Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det är viktigt att vi begränsar lagen om eget boende så att bosättningslagen inte bara säkerställer ett rättvist ansvarsuttagande från alla kommuner utan så att vi även säkerställer en god integration som hjälper dessa enskilda individer att komma rätt och att vi hjälper vårt samhälle i stort.

Vi socialdemokrater tycker därför att detta är kontraproduktivt – trots att vi har hört argument från den andra sidan och att det är bra att vi har dialog kring de här frågorna.

Vi tycker att hela stadsdelar som Skärholmen, Husby och Tensta borde räknas in. Det är trots allt samma typ av inkomster, samma typ av skolor man kommer att använda och samma typ av förskolor. Det kommer i stort sett att vara så att man bor och verkar i samma område. Vi tycker också att det är konstigt att trångboddhet i sin parameter och variabel inte har räknats in. Här måste man göra rätt. Jag tror tyvärr att effekten av att sakta försöka analysera vad det här får för effekter i stort sett kommer att handla om att man måste utöka. Vi borde göra det från början.

Därför yrkar jag bifall till den socialdemokratiska reservationen, och jag vill att stadsdelarna Tensta, Rinkeby, Husby och Skärholmen ska anmälas till Migrationsverket som begränsade områden för asylsökande att bosätta sig i. Nu har det här redan skickats in, som redan har sagts i talarstolen. Men vi får hoppas att vi kan få en fortsatt dialog kring de här frågorna.

Bifall till den socialdemokratiska reservationen!

Anförande nr 78

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! I grunden handlar ebo-debatten om möjligheterna till snabb etablering. Det är klart att det i vissa fall kan vara positivt med eget boende och att nyanlända får möjlighet att bo där man själv bedömer att man har bäst förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Men samtidigt betyder tyvärr ebo i väldigt många fall också det omvända. Effekterna blir ökad trångboddhet och fördjupat utanförskap.

Därför är det bra att kommunerna nu får möjligheten att undanta områden för ebo. Men samtidigt är det viktigt att vi kommer ihåg att den nya lagstiftningen och de förslag som ligger på fullmäktiges bord i dag och som regeringen har gett oss möjlighet att fatta beslut om inte är svaret på den stora frågan om utanförskap och segregation.

Dels handlar förslaget bara om den tid som nyanlända befinner sig i asylprocessen. Det handlar alltså inte om tiden efter att man har fått bifall till sin asylansökan. Därför är det viktiga att vi fortsätter att jobba med alla de saker som vi redan jobbar med i kommunen och växlar upp det arbete som vi utför när det handlar om att korta vägen för nyanlända till språk, utbildning och jobb. Där gör vi en rad saker just nu, bland annat genom budgetuppdraget att inrätta ett etableringscentrum, som nu kommer att bli verklighet. Det kommer att vara *en* väg in för alla nyanlända, både dem som är kommunplacerade och dem som väljer att bo i eget boende.

I Stockholm ska vägen till jobb och utbildning vara kort, och därför jobbar vi hela tiden, som ni vet, med att både bredda och anpassa till exempel sfi och komvux. Från och med i år kommer man att ha möjlighet att läsa alla våra yrkesutbildningar som kombinationsutbildningar, det vill säga att man läser sfi samtidigt som man läser en yrkesutbildning. Det är någonting som har gett väldigt goda resultat. Från och med i år kommer det som sagt att gå att göra med alla våra yrkesutbildningar. Genom integrationspakten med näringslivet ger vi nyanlända möjlighet till jobb och kontakter och nätverk i arbetslivet. Det är det som är vägen till integration.

Jag har full förståelse för de synpunkter som har kommit in från oppositionen när det gäller att ha större eller mindre områden men också synpunkten att ha med andra

variabler. Men det har varit viktigt för oss att göra det här på ett sakligt och strukturerat sätt. Då finns just i den Deso-statistik som vi har använt oss av helt enkelt inte parametern trångboddhet att använda sig av på något enkelt sätt. Men som vi skriver i ärendet går detta att revidera.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 79

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Fru ordförande! Jag skulle vilja återkomma till frågan om dagarsättning och ekonomiskt bistånd. Jag vet att flera barnrättsorganisationer har lyft farhågor när det gäller vad som ska hända med barn som inte får den dagarsättning de har rätt till när man har gjort tolkningen att de inte kommer att få ekonomiskt bistånd. Det känns jätteviktigt att det är helt klart hur det ligger till, för det påverkar i stor utsträckning vilket ansvar kommunen har om man inte kan erbjuda ekonomiskt bistånd till dem som blir av med sin dagarsättning. Det är jätteviktigt att det görs en barnkonsekvensanalys i varje enskilt ärende, särskilt i de fall där det inte ges ekonomiskt bistånd.

Det vore märkligt om regeringen inte hade tänkt till kring detta. Dagarsättningen har inte höjts sedan 1994, vad jag vet. Det är verkligen en pushfaktor om man skulle få ekonomiskt bistånd i stället för dagarsättning.

Anförande nr 80

Borgarrådet E r n l u n d (C): Tack för frågan! Detta är en väldigt viktig fråga. I grund och botten är det regeringen som är svaret skyldig eftersom det är regeringen som har tagit fram förslaget. Detta är också en fråga som vi såklart har ställt oss under hela beredningstiden. Vad händer när vi använder oss av den här lagstiftningen? Vad får det för konsekvenser? Det är också därför vi väldigt tydligt skriver i ärendet att vi måste följa utvecklingen och se vilka konsekvenserna blir. Det kommer hela tiden att gå att med jämna mellanrum göra förändringar, och det kommer vi säkerligen att behöva göra. Vi har inte heller haft jättelång tid på oss att bereda detta ärende.

Regeringen är faktiskt svaret skyldig på frågan hur man har tänkt sig när det gäller de barnfamiljer som väljer att bosätta sig i de undantagna områdena trots att de förlorar sin dagarsättning. Enligt socialtjänstlagen har en kommun ansvar för alla personer som bor där. Om inte annat har man alltid rätt att ansöka om nödbistånd, men som jag förstår det är bedömningen också att man har möjlighet att ansöka om ekonomiskt bistånd. Men ställ gärna fler frågor till regeringen!

Anförande nr 81

S a l a r R a s h i d (S): Fru ordförande! Det är bra att vi fortsätter att korta vägen till etablering och arbete; det måste jag verkligen hålla med Karin Ernlund om. Det är bra att ni har ökat och skalat upp de reformer vi införde gällande kombinationsutbildningar.

Men min fråga handlar om etableringscentrumet. Det finns vissa risker med det som vi kan se och som förvaltningen skriver om. Det handlar om att Arbetsförmedlingen, som har huvuduppdraget i fråga om arbetsmarknadsåtgärder, inte kommer att finnas

med i etableringscentrumet på ett lika självklart sätt och att förvaltningen bedömer att de inte kommer att ha någon personal där. Min fråga är: Hur ska vi försöka få etableringscentrumet att funka när hälften av verktygen inte finns på plats?

Anförande nr 82

Borgarrådet E r n l u n d (C): Tack för frågan, Salar! Det är en jättebra fråga. Tanken med etableringscentrum handlar dels om målgruppen, det vill säga att alla nyanlända, oavsett om man bor i ett anvisat, ett kommunplacerat eller ett eget boende, ska ha möjlighet att vända sig till etableringscentrum för att få hjälp med sin etablering. Det kan handla om arbetslivskontakter, studie- och yrkesvägledning eller kontakter med civilsamhället – allt man behöver för att på ett snabbt och bra sätt kunna etablera sig och bli självförsörjande i Stockholm. Det är klart att många parter då behöver samarbeta, och det är därför vi som kommun har tagit detta initiativ.

Det är nästan bättre att du frågar dina partikollegor i regeringen om de avser att hoppa på det här tåget nu. Nu kör vi nämligen från kommunens sida. Vi tänker inte sitta och vänta på myndigheter som inte har någon lust att vara med. För oss är fokus att snabba på etableringen och vägen till jobb. I dagsläget är Arbetsförmedlingen med, och jag hoppas att de kommer att vara med hela vägen.

Anförande nr 83

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ordförande, åhörare och fullmäktige! Jag vill börja med att säga att jag blir jätteorolig över att majoriteten inte kan svara för konsekvenserna av de här besluten när det gäller eventuell rätt till försörjningsstöd för barnfamiljer. Ja, det är regeringens fråga, men man måste ju veta vad kommunen har för ansvar innan man sjösätter något så att inte barnfamiljer blir hängande i luften i det här ärendet.

För att återgå till det jag hade tänkt säga tror jag att vi alla är överens om att EBO, som det ser ut i dag, medför väldigt stora problem. Vi vet att det medför trångboddhet och svårigheter för kvinnor att tillgodogöra sig svenskundervisning eller få sysselsättning och ta del av etablering. Men jag tror att det är viktigt att komma ihåg att man inte väljer EBO; man väljer bort ABO. Det är förhållandena på anläggningsboendena som gör att människor i väldigt stor utsträckning väljer eget boende. Detta tycker jag inte har funnits med i diskussionen över huvud taget. MSB gjorde 2017 en studie om hot och våld på asylboenden. Där lyfte man bland annat psykisk ohälsa, våld, kvinnors otrygghet och särskilda gruppers utsatthet.

Även om detta inte är en diskussion om förhållandena på anläggningsboendena tycker jag att det blir lite märkligt när man i ärendet hoppas att detta ska få fler personer att välja anläggningsboenden, när så många under rådande omständigheter väljer bort det för att de inte känner sig trygga där.

Vi tänker att det är fel väg att gå att förbjuda människor att bosätta sig i vissa områden, när det absolut inte kommer att göra att möjligheterna ökar för folk att bo i andra områden. Jag tror inte alls att man kan komma åt detta med förbud, utan det handlar om satsningar på välfärd och på att hitta billiga bostäder så att människor har möjlighet att bosätta sig i större delar av kommunen och inte bara i vissa delar. Jag tycker att det

är synd att man väljer att driva linjen med förbud snarare än förbättring. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation.

Anförande nr 84

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Visst är det så att om man förlorar sin dagersättning kan man, särskilt om man är barnfamilj, få ekonomiskt bistånd. Detta ligger sedan också i konsekvensanalysen: Vilka kommer effekterna av denna reform att bli?

Sedan vill jag också fortsätta där Karin Ernlund slutade. Vi måste lösa segregationsproblemen genom bättre matchning, fler i arbete och fler i utbildningar som leder till jobb. Det är där någonstans vi minskar segregationen i vårt samhälle. Detta gäller under en väldigt begränsad tid – under asylprocessen. Det är rimligt att man får en bättre start i Sverige och i Stockholm än man får om man bosätter sig i de områden som har störst arbetslöshet och där problemen med inkludering på arbetsmarknaden är störst. Då är det bättre att hitta andra områden för den första tiden i Sverige.

Sedan vill man kunna kartlägga människor så snabbt som möjligt för att se vilken utbildningsbakgrund de har, så att man också snabbare kan matcha till olika insatser. Det kan vara yrkesutbildning, vuxenutbildning eller jobb. Det är där vi måste förbättra vårt arbete.

Anförande nr 85

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Men förklara då för mig, för jag förstår faktiskt fortfarande inte. För en barnfamilj som är asylsökande är Migrationsverket huvudman. Man ska få sin ersättning via Migrationsverket. Men om man bryter mot den nya lagen och bosätter sig i ett område där man inte får bosätta sig har man plötsligt möjlighet att få ersättning i form av ekonomiskt bistånd, som ofta är högre än dagersättningen. På vilket sätt skulle det inte vara en pushfaktor för barnfamiljer att gå emot lagstiftningen när man i princip tjänar på det genom att man blir kommunens ansvar i stället för Migrationsverkets och får en högre ersättning än man skulle ha fått om man fått dagersättning? På det sättet blir det oerhört kontraproduktivt. Jag förstår inte.

Anförande nr 86

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Fru ordförande! Vad gäller juridiken är barnkonventionen numera lag, så det finns ingen tvekan om att man kommer att kunna få ekonomiskt bistånd beviljat. Det som också har diskuterats är att man så att säga utsätter sin familj och sina barn för någon form av risk och att det därför skulle göras orosanmälan. Jag ställde själv frågan om detta verkligen var en bra grund för orosanmälan; jag tyckte kanske inte att socialtjänsten skulle kunna göra några omfattande insatser eller utredningar i det sammanhanget. Men det är det strikt juridiska svaret på den fråga du ställer.

Jag vet att man nu håller på att ta omtag när det gäller denna lagstiftning och ska titta på olika konsekvenser. Vi får väl se vad man kommer fram till.

Anförande nr 87

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Missförstå mig rätt – jag har verkligen inget emot att barnfamiljer kan få en högre ersättning. Jag tycker bara att lagen verkar ganska märkligt konstruerad om det gynnar personer att inte följa den. Nu gillar jag inte den här lagen, så det gör mig inte så upprörd. Men det verkar märkligt.

Sedan tror jag, precis som du, att detta med att ordna en bostad till sin familj knappast kan räknas som stora brister i omsorgen på så sätt att socialtjänsten skulle gå in och utreda föräldrarnas omsorgsförmåga. Det tror jag är ganska tandlöst.

Jag tror dock inte att detta är något som socialtjänsten känner till. Man gör, som du vet, alltid tillhörighetsutredningar när folk ansöker om något. Tillhör den här personen vår stadsdel? Är man asylsökande tillhör man Migrationsverket. Är det så här behöver det alltså gå ut väldigt tydligt till socialtjänsten. Annars kommer folk att hamna i kläm i alla fall och hamna mellan alla lagstiftningar.

§ 12 Upphörande av markanvisningsavtal med Atrium Ljungberg AB vid Slussen på Södermalm och tidig markreservation till Nobelhuset AB vid Slussen på Södermalm för att utreda förutsättningar för Nobel Center

Anförande nr 88

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Detta är ett ärende som har en väldigt lång titel. Jag tänkte inte läsa upp den – var och en har läst ärendet. Men orsaken till den långa benämningen är just att det är många olika delar av stadens åtaganden tillsammans med olika aktörer som nu måste lösas in eller lösas ut för att vi ska ha möjlighet att lägga det förväntade Nobelcentret på en ny plats, nämligen vid Stadsgården och Slussen.

Jag tror att vi här inne är överens om att Nobel är ett av de starkaste varumärkena och representerar viktiga frågor för Stockholm och för Sverige som helhet. Vi vet att det har varit väldigt många turer i ärendet och funnits olika uppfattningar om placeringar under resans gång. Det faktum att den tillträdande majoriteten bestämde sig för att finna en ny placering kan naturligtvis ha rört upp många känslor. Därför tycker jag att det är skönt att kunna säga att vi redan efter ett drygt år ändå kunde finna en ny placering som i sak innebär att vi har en lagakraftvunnen detaljplan på plats. Den gör det möjligt att i stället för de kontor som var anvisade nu få ett Nobelcenter som kommer att kunna påverka Slussenområdet och Stadsgårdsområdet mycket positivt.

Om man historiskt tittar tillbaka lite på ärendet tror jag faktiskt att det, om denna placering hade diskuterats djupare när man började tala om Nobelcentret, hade blivit Slussen man landat i redan då, om man hade vetat hur lång tidsutdräkt det skulle komma att handla om på Blasieholmen.

Oavsett detta är jag glad över att konstatera att Nobelstiftelsen och de parter som har varit inblandade alla är mycket nöjda med den uppgörelse som dagens beslut innebär. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut och ser fram emot att vi nu kan ta nästa steg, som innebär att vi får ett Nobelcenter på plats på Stadsgården. Nästa gång vi ser ärendet kanske vi rent av börjar ana en arkitektonisk diskussion, som sedan hamnar i stadsbyggnadsnämnden. Det kommer att ta ett tag innan vi har ett sådant förslag, men jag ser fram emot att få se lite förslag på hur det ska se ut.

Anförande nr 89

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! Då Feministiskt initiativ och Vänsterpartiets särskilda uttalande i kommunstyrelsen lades in i underlaget för beslut först i dag tänkte jag ta mig friheten att muntligt redogöra för detta särskilda uttalande.

Vi är positiva till att staden hittat en alternativ plats för Nobelcenter, som inte innebär ett intrång i den kulturhistoriska miljön på Blasieholmen och inte förutsätter en rivning av tullhuset där från 1876. Bra jobbat, majoriteten, får man väl passa på att säga när man för en gångs skull har chansen till det. Med denna nya placering kommer Nobelcenter att uppföras i ett centralt och kollektivtrafiknära läge, samtidigt som det blir en publik verksamhet närmast vattnet i stället för de kontor som ursprungligen planerades där. Men vi vill också betona vikten av att överenskommelsen med Atrium

Ljungberg är marknadsmässig och att stadens kostnader och intäkter från Nobelcenter kommer att vara rimliga. Det är också viktigt att byggnaden placeras på ett sätt som inte hindrar allmänhetens tillgång till strandlinjen och att nuvarande planering för den bilfria kajen och båtbyggnaden för kollektivtrafik ligger fast.

Vi är däremot kritiska till att ärendet även innebär ännu fler bostadsrätter i Hagastaden, vilket dessvärre ytterligare ökar segregationen i Stockholms stad. Det minskar andelen vanliga hyresrätter där till under 15 procent. Kommande markanvisningar väster om Torsplan måste därför, tycker vi, avse hyresrätter. Annars kommer majoritetens mål om balans i boendeformer inte att vara trovärdigt.

Anförande nr 90

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande och fullmäktige! Det är med förhoppning vi säger att projektet gällande ett nytt Nobelcenter nu äntligen kan bli av och att en märkesbyggnad kan läggas vid Slussen, som också blir en mötesplats för vetenskap, forskning och utbildning och en attraktion för både svenska och utländska besökare. Ett utbyggt Nobelcenter med museum, föreläsningar och mycket annat har förutsättningar att dra till sig kanske 600 000 besökare per år. Det kan, på samma sätt som det center som planerades på Blasieholmen, bli en fin turistattraktion i ett bra läge och med god tillgång till kommunikationer i den centrala staden.

Det har, som sagts här tidigare, varit en lång process, som tyvärr visat på när demokratin fungerar som sämst. Den minst sagt usla demokratiska processen har, menar vi, inneburit stora extra samhällskostnader för skattebetalarna. Motståndet mot platsen på Blasieholmen kom mest från välorganiserade grannar och framför allt från miljardärer med stora resurser. Konsulter, 55 helsidesannonser och omfattande lobbyarbete samt en arg Östermalmsopinion blev för mycket för Moderaterna att stå emot. När vi summerar extrakostnaderna för Moderaternas reträtt efter valet ser vi att de ligger på minst en halv miljard kronor, som staden nu måste låna upp extra för Slussenprojektet. Dessutom tillkommer Nobelstiftelsens förgävesprojektering för 100 miljoner kronor, och staden tappar, utöver allt annat, 20 miljoner kronor i projektmedel.

Det är nu också viktigt att vi inte får strykrädda politiker som inte ens kan diskutera hur den så kallade baksidan på Blasieholmen, med miljardärernas parkeringsplatser, kan användas i framtiden. Det är viktigt att vi utvecklar denna del av Blasieholmen till en publik plats med en byggnation som ger folkliv och rörelse i denna isolerade del av Stockholms innerstad.

I övrigt är affären i ärendet, som avser Atrium Ljungberg, godtagbar och har skett enligt stadens regler för markvärderingar, och tidigare åtaganden gentemot bolaget har uppfyllts. Men det finns fortfarande frågor som inte är lösta. Det handlar om hur god tillgänglighet ska ordnas vid det nya Nobelcentret. Med stor publik tillströmning måste det finnas utrymme vid byggnaden; i dag är dessa ytor planerade för annat. Det finns alltså en hel del att utveckla i projektet, som alltså, som jag sa tidigare, har blivit en halv miljard dyrare än vad som var nödvändigt.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut och hänvisa till det särskilda uttalandet från Socialdemokraterna i detta ärende.

Anförande nr 91

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag tycker att det är glädjande att vi är överens om sakfrågan. Jag tycker att det är bra att vi har funnit den här placeringen och att vi har kunnat nå denna breda överenskommelse. Men jag tycker att det är oroväckande att Socialdemokraterna diskuterar markvärderingar på det sätt man gör, både i det särskilda uttalandet och nu också från Jan Valeskogs sida i talarstolen. Jan Valeskog utgår från att Blasieholmen inte var värd någonting och att placeringen där inte var värd någonting för Stockholms stad. Vid den värdering som gjordes tyckte man att placeringen av Nobelcenter på Blasieholmen inte hade någon som helst effekt. Det är samma sak när det gäller Slussen. Detta är en placering som rent ekonomiskt för staden är likvärdig med den på Blasieholmen. Det där är ett tråkigt sätt att agera, tycker jag.

Anförande nr 92

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Detta är mycket enkelt. När man säljer en markbit – det spelar ingen roll vad man säljer – är det en bättre affär för staden. Vi tjänar en slant, och det var en del av finansieringen av Slussen. Det var tydligt och klart när Atrium Ljungberg skulle köpa.

Tomträten, som det blir i stället, blir en subvention. Det var det också helt klart på Blasieholmen. Detta är orsaken till att jag tar upp Blasieholmen i mitt anförande: Den platsen får man inte lämna därhän. Om man teoretiskt sett skulle sälja den mark skulle man naturligtvis kunna kompensera förlusten på en halv miljard. Men det blir en ökad kostnad – vi ska inte lura i skattebetalarna något annat.

Vi är beredda att genomföra detta och gå med på det här förslaget. Vi tycker absolut att det är en plats som kan fungera. Men glöm inte att vi inte kan låta parkeringsplatsen vara allena rådande utan också måste satsa på platsen på Blasieholmen. Sedan får vi se vad det ger ekonomiskt.

Anförande nr 93

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Nobelcenter är en av mina paradgrenar. Jag har lagt ned en del timmar på både kalkyler och texter. Ett särskilda uttalande återkommer jag till sedan. Valeskog talar om miljardärens parkeringsplatser – det får naturligtvis stå för dig. Men du säger inte ett ord om det oskattbara tullhuset från 1876, som du utan vidare talade först om att riva och sedan om att kanske flytta för 39 miljoner. Nja, vi vet inte riktigt om vi ändå ska göra det.

Detta är ett förakt för demokratin utan like. En enorm majoritet är för att vi ska ha Blasieholmen till något annat än ett Nobelcenter.

Anförande nr 94

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Liberalen Björn Ljung var ju själv för att det skulle vara ett Nobelcenter på Blasieholmen, men i en annan utformning. Det sa ni länge och väl. Sedan ändrade ni uppfattning och ville ha det i Hagaparken. Det har varit många olika bud från Liberalerna. Detta finns det svart på vitt på. Att man kan ändra sig har jag respekt för.

Det är klart att det är viktigt att stadens demokratiska verksamhet kan fungera trots att en miljardär satsar enorma pengar på opinionsbildning och annat. Men jag har inte tänkt stå här och diskutera Blasieholmen – den diskussionen har vi redan haft. Jag tycker att det är en väldigt givande tråd som borgarrådet Larsson tar upp, nämligen att man i framtiden faktiskt ska kunna diskutera vad denna plats på Blasieholmen ska kunna användas till för publik verksamhet. Detta hör indirekt till den här frågan, inte minst med tanke på att vi lägger en halv miljard kronor extra.

Anförande nr 95

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Nu har Nobelcentret hamnat rätt! Det är en tidig markreservation, men sannolikheten är likväl hyfsat stor för att det faktiskt blir av på denna plats även om det är komplext med överdäckningar etcetera. Här kan Nobelcentret bli ett tillskott i ett superbt kommunikationsläge, med kollektivtrafik till lands och till sjöss. Nu gäller det bara att bevaka att det blir en byggnad utformad med omtanke så att vi får ett tillskott till vår vackra stad, och så måste besöksnäringen komma igång igen.

Markanvisning ges ju även för hotellet på Södermalm 7:87, kvarteret Ormen. Detta måste ske varsamt. Det är ett mycket exponerat läge som kräver fingertoppskänsla.

Sedan handlar det också om markanvisningar för kvarteren Stanford, Cambridge och Pisa. Hoppas vi slipper se ett kontor som lutar! Jag kunde bara inte låta bli. I övrigt bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 96

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Socialdemokraternas särskilda uttalande innehåller en rad olika fel, påhopp och otidigheter. Det förvånar mig inte, när Jan Valeskog troligen är en av huvudförfattarna eller den som godkänt det. Men tänk att officiella dokument kan innehålla så anmärkningsvärda lögner – nej, just det, det får jag inte säga! Man har så in i baljan dåligt minne att man inte ens kommer ihåg de korrekta siffrorna i olika sammanhang. Att påstå att det skulle ha kostat 227 miljoner att uppföra Nobelcenter på Blasieholmen är en amsaga utan like. Den verkliga kostnaden låg på bortåt 1 miljard.

Sedan står Valeskog här och påstår i sin kontrareplik att Liberalerna var för att lägga Nobelcenter på Blasieholmen, beroende på utformning – javisst, om man hade behållit tanken på ett kulturcentrum snarare än en storskalig kongressanläggning och naturligtvis sparat tullhuset från 1876, som ni utan vidare kunde tänka er att skövla.

I ert särskilda uttalande har ni sedan mage att tala om att det är ett demokratiskt haveri och ett maktspel, när det i själva verket bara är att konstatera att en enorm majoritet stockholmare tycker att det helt enkelt var en skymf mot Stockholm att förlägga det Nobelcenterfyllda kärnkraftverket på Blasieholmen. Jag har suttit i stadsbyggnadsnämnden sedan dessa saker första gången visades, och jag har ända från början sagt nej, nej och åter nej. Detta är sanningen, Jan Valeskog – inget annat som du står här och försöker slå i folk.

Över till Slussen. Slussen kommer sannolikt att bli ett riktigt bra projekt. Överdäckningen kanske till och med kräver att det blir en träbyggnad. Tänka sig – en märkesbyggnad i trä i form av ett Nobelcenter! Det är en fullständig sensation. Det vore fantastiskt, och vilken enorm skillnad jämfört med det plåtschabrak ni ville ha på Blasieholmen! Det här blir något helt annat. Kollektivtrafiken är utomordentlig; det var den inte till Blasieholmen.

Förslaget vid Slussen tycker jag har alla möjligheter och alla rätt. Blasieholmen hade alla fel. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 97

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag har respekt för att Björn Ljung tycker och tyckte att det var fel med den byggnaden på Blasieholmen, absolut. Det har sagts många gånger. Men det var bra att Björn Ljung bekräftade det jag sa, nämligen att Liberalerna ville ha Nobelcenter på Blasieholmen, fast i en annan utformning. Det var precis det jag sa.

Jag ska inte ta Blasieholmsdebatten i repris; det tror jag ingen vill ha. Jag ska bara säga att den kostnad som har angivits i vårt ärende är exakt den som angavs i ärendet när beslutet togs om Blasieholmens kostnader. Merparten av kostnaderna var faktiskt förlorade parkeringsintäkter eftersom väldigt många parkeringsplatser skulle försvinna.

Sedan ska jag erkänna – det sa vi också då – att ingen vet om det skulle dyka upp fornminnen och kostnader i det sammanhanget. Det är möjligt att detta hade fördyrat det; det var det ingen som visste. Men i övrigt, när det gäller kajer och annat och standard på dem, hade vi bra kontroll.

Anförande nr 98

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Tack, gode gud, för att det är den här majoriteten som kalkylerar den här gången! Det var gränslöst mycket som saknades i er kalkyl. Det du tar upp nu, att kajer och annat var med, stämmer inte. Detta är bara trams, Jan Valeskog, och det vet ju du också.

Sanningen är att det ni nu säger om Slussen sa ni om Blasieholmen. Det är bara det att när det gäller Blasieholmen stämde det inte. När det gäller Slussen finns utmärkta kollektivtrafikförbindelser, och det är ett alldeles utmärkt ställe att få en märkesbyggnad med modern arkitektur utan att det stör övriga Stockholm. Men det är som jag sa redan i årsredovisningsdebatten: Ni är duktiga på att bygga vad tusan som helst, var som helst, men ni har ingen känsla för vad som är passande och i övrigt fungerar i miljön. Detta är också skälet till att ni förlorade valet och majoriteten.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 99

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till det avslagsyrkande som vi tidigare har lagt fram i kommunstyrelsen.

Nobelhuset på Blasieholmen känns som att det är behandlat redan; det är inget vi behöver ta upp igen. Det var fel yta och fel plats, och en folkopinion var kraftigt emot byggnationen. Jag tror tyvärr – för alla här inne verkar vara samstämmiga i att Slussen skulle vara en lysande yta att lägga det på – att folkopinionen kommer att bli lika stark när det gäller Slussen.

Ni talar om kollektivtrafiklösningar som är bättre än Kungsträdgårdens tunnelbanestation, som ligger i anslutning till Blasieholmen. Vi har busstrafik på båda sidorna av Blasieholmen. Vad är Slussen? Det är ett transportcentrum för folk utifrån Värmdö. Det är 400 bussar i timmen som går in under den tid på dygnet som har hårdast belastning. Birka Lines ligger där, med sin dagliga busstrafik. Era beräkningar är aldrig samstämmiga utan svajar kraftigt mellan Alliansen och oppositionen, i det här fallet. Detta är hänsyn som ingen tar. Dessa siffror måste ni ju någonstans börja validera nu.

Åter till kostnader. Kan vi inte få en siffra? Vad kostade Blasieholmen tidigare? Och vad är det för åtagande staden har gjort i dag, som vi ska stå för? Är inte Nobelstiftelsen, som själva sitter med någonstans runt 5 miljarder i eget kapital, kapitalstarka nog att lösa detta själva? Det är inte en kostnad som staden över huvud taget ska ta. Med hänsyn till utvecklingen med corona och dylikt är detta inte pengar vi har. Det skulle vara spännande att få ett svar av Joakim Larsson. Vad kostade Blasieholmen? Vi har ställt den frågan tidigare. Och vad är det för åtagande som Joakim Larsson har gjort mellan skål och vägg gällande Slussens projekt i dag?

Anförande nr 100

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag vet inte vad Peter Wallmark egentligen menar med ”mellan skål och vägg”. Du har ju ett ärende framför dig på bordet där hela uppgörelsen är beskriven. Det där kan man gå igenom i detalj – det är bara att läsa på.

Detta är en uppgörelse som är huvudsakligen identisk med den som fanns för Blasieholmen. Det finns en skillnad: Vi säljer inte marken vid Slussen till Nobelstiftelsen, utan det rör sig om en tomträtsavgäld. Det är den väsentliga skillnaden. Då får man in pengar varje år i stället för en engångsintäkt.

Jag skulle vilja komma med en liten motfråga – det är ju ändå ett replikskifte. Var tycker du att Nobelcentret ska ligga? Det är lätt att säga nej till precis allting; det brukar ni ju göra. Men var ska det ligga då? Och berätta gärna hur man gör med den marken. Ska det vara någon annans mark? Är det gratis? Var ska det ligga?

Anförande nr 101

P e t e r W a l l m a r k (SD): Jag måste kanske tydliggöra: Vi är inte emot att Nobelcenter byggs över huvud taget. Den tydliga innovation med utbud av kultur och annat som det kan stå för är något som även vi står för och vill utveckla.

Vi tittar på ytor som har varit på tapeten förut, runt Wenner-Gren Center. Vi har talat om Kista tidigare. Detta är ytor där staden i dag har mark, där vi kan bygga ett Nobelcenter med de logistikytorna som det kommer att finnas behov av. De som kommer till Nobelcenter kommer inte att komma resande med buss eller tunnelbana till Slussen,

utan det är i större utsträckning turistbussar som kommer att gå till den ytan. Det finns inte plats för detta i dag över huvud taget.

Anförande nr 102

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Man kan konstatera att det finns en del olika uppfattningar i förhållande till Sverigedemokraterna, och det kan väl vara logiskt. Men jag vill, fru ordförande, börja med att reda ut detta med Wenner-Gren Center, för guds skull. Det lyfts konstant i debatten. Wenner-Gren Center är markanvisat för väldigt många olika verksamheter, bland annat äldreboenden och skola. Vi hade uppfattningen att det skulle ha legat en idrottsanläggning där; den hamnade i stället i Hagastaden. Det sista någon diskuterade när allt var klart var ett Nobelcenter. Det vore praktiskt att lägga det på något ställe där alla andra verksamheter ändå är förlagda, men too late. Just den marken kommer att kunna användas till andra saker.

Det fanns också ett litet uns av problematik i det faktum att det fanns en part som inte var intresserad av Wenner-Gren Center-platsen. Vet ni, det var Nobelstiftelsen, och det är de som ska pytsa in 1,2 miljarder i ett projekt som de inte vill ha på den plats som Sverigedemokraterna föreslår. Om man fortsätter föreslå den platsen vill man inte ha ett Nobelcenter. Det kan jag ha respekt för. Men kom inte och säg att ni vill ha ett Nobelcenter, för det vill ni inte om ni inte kommer med ett seriöst förslag.

Det finns en rad olika saker som måste lösas med en ny placering. Sverigedemokraterna lyfte fram att det är många bussar som passerar här. Ja, det är det ju, till dess att man har fått bussterminalen på plats i berget. Den är ni säkert också emot. Men där ska det vara en del bussar. Sedan kommer det att finnas behov av plats för turistbussar. Vi behöver jobba med den frågan, för den här platsen är anpassad för en kontorsfastighet. Nu ska det bli ett Nobelcenter.

Jag tror att det är bra att redan nu försöka lösa detta. Man måste se till att trafiksituationen fungerar – med gående och cyklar och med att ha strandlinjen, som någon nämnde. Vi ska ha en god tillgänglighet. Vi kommer att få den nya Katarinaparken nedanför Katarinahissen. Kanske kan man från det hållet få en ingång till det nya Nobelcentret. Kanske kan Stadsgården lyftas genom att få en publik verksamhet på den här platsen i stället för kontor i AAA-läge. Kanske kan denna publika verksamhet vara det som behövs för att lyfta hela Stadsgården, Peter Wallmark.

Det här kan bli något bra! Jag tror inte att Södermalmsborna går man ur huse och säger att detta var det värsta som kunde hända dem. Alternativet är nämligen dina kontor, och de kommer att hamna någon annanstans.

Anförande nr 103

P e t e r W a l l m a r k (SD): Jag ska återigen försöka vara kort och tydlig. I frågan gällande kostnader var vi väldigt tydliga med vad Nobelstiftelsen betalar in i detta projekt. Jag tror att jag har varit uppe här tre eller fyra gånger för att försöka få dig att verifiera de siffrorna. Jag vill väldigt tydligt ställa två frågor: Vad har Blasieholmen kostat staden hittills? Och vad har stadsbyggnadsborgarrådet i dag lovat Nobelstiftelsen att vi gör för ekonomiska åtaganden framöver?

Anförande nr 104

Borgarrådet L a r s s o n (M): Återigen – uppgörelsen gällande Slussen är identisk med den som gjordes för Blasieholmen, med den skillnaden att man nu hyr ut marken mot tomträttsavgäld i stället för att sälja den till Atrium. Det är en skillnad; man får in pengar på längre sikt i stället för på en gång.

På Blasieholmen hade vi en identisk uppgörelse. Det var också tomträttsavgäld, men självklart har det skett förgävesprojektering. Staden har ju satt igång hela sin process för att det skulle byggas där. Många tjänstemän har jobbat med det, och det har varit förhandlingar i domstol och så vidare. Detta har jag ingen siffra på, men det rör sig självklart om åtskilliga miljoner som har lagts ned på ett förgävesprojekt. Oavsett politiska majoriteter måste man kalkylera med att man faktiskt kan förlora i en domstol, vilket man gjorde i mark- och miljödomstolen.

Så visst, det finns pengar som gått förlorade i detta och inte har kunnat användas fullt ut. Men jag tror att vi nu, med en detaljplan som har vunnit laga kraft, har en del att spara.

Anförande nr 105

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Som nybliven vice ordförande i exploateringsnämnden kan jag inte hålla mig från att säga något i detta ärende. Jag vill bara understryka och vara extra tydlig med att det är en glädjande nyhet för oss att Nobelhuset har anvisats en plats. Nobelhuset kommer, som vi har varit inne på, att bli en attraktiv besöksplats med över 600 000 besökare per år. På den nya platsen finns möjlighet till goda förbindelser med buss, tunnelbana, båt och cykel, och dessutom skapas en intressant kulturell treenighet mellan Nobelhuset och de närliggande museerna, Stadsmuseet och Fotografiska. Så det finns många fördelar med den nya placeringen.

Det som bekymrar oss, och som vi nu har nämnt flera gånger här i talarstolen, är dock processen. Vi beklagar de stora merkostnader på en halv miljard som den innebär för staden och för stockholmarna. På Blasieholmen hade en plats sparats särskilt för en märkesbyggnad som Nobelhuset. Före valet 2018 stod en stor majoritet i fullmäktige bakom beslutet att bygga Nobelhuset på den platsen. Men till följd av den stora opinionsbildningskampanj som ägde rum och ett sjunkande väljarstöd bland de boende på Östermalm och Strandvägen övergav Moderaterna det man tidigare lovat och stoppade beslutet.

Sammanlagt har flytten av Nobelhuset alltså kostat Stockholms stad en halv miljard kronor – intäkter som varit av betydande vikt för finansieringen av Slussenprojektet. Moderaternas omsvängning riskerar också att skada stadens ekonomiska trovärdighet när det gäller långsiktiga investeringar, vilket riskerar att gå ut över framtida projekt.

Anförande nr 106

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag tror i sammanhanget att det kan bli väldigt svårt att föra den typen av debatt framöver. Att det, om man flyttar ett projekt från en tilltänkt plats till en annan, skulle leda till en halv miljard i kostnader för att det hypotetiskt skulle ha kunnat byggas något annat på den platsen innebär att man aldrig skulle kunna

bygga en skola i stället för ett mycket intäktsgivande kontor på en plats. Man skulle aldrig kunna använda mark i A-lägen för något annat än det som ger absolut max i exploateringsintäkter. Detta brukar Socialdemokraterna inte alltid driva på. Generellt ger inte en kulturbyggnad samma intäkter som kontor på den plats man väljer.

Vi har, som ni också vet, valt att flytta med samma upplägg från en plats till en annan. Detta kan man kritisera, men man kan aldrig säga att det har kostat Stockholms stad en halv miljard. Där behöver ni nog tänka om lite.

Anförande nr 107

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Det är bara det att det faktiskt står i betänkandet att den nya placeringen innebär merkostnader på 481 miljoner kronor. Antingen har man alltså inte läst betänkandet ordentligt, eller så vill man inte vara så tydlig med vilka merkostnader det innebär för staden. Jag repeterar: Vi hade en stor majoritet i fullmäktige. Moderaterna stod bakom beslutet om placeringen av Nobelhuset på Blasieholmen. Sedan ändrade man sig, vilket innebär en högre nota för stockholmarna. Det är det vi tycker är problematiskt i detta ärende.

§ 13 Tilläggsavtal 2 till överenskommelse om exploatering och försäljning för bostäder inom Stadshagen 1:1 och Kungsholmen 1:3 i Stadshagen med JM AB

Anförande nr 108

A r v a n d M i r s a f i a n (V): Vi vill yrka bifall till vår reservation. I ett läge där Stockholms bostadsmarknad är så pass osäker och bristen på hyresrätter är så pass stora ska Stockholm helt enkelt inte hålla på och experimentera med ägarlägenheter. I övrigt hänvisar vi till vår reservation.

Anförande nr 109

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Det här ärendet handlar om att möjliggöra för byggaren att bygga ägarlägenheter, vilket vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet har reserverat oss mot. Vi tycker att det är positivt att blanda upplåtelseformer. Ägarlägenheter, som infördes av alliansregeringen 2009, är dock en ovanlig upplåtelseform som innebär att du i ett flerbostadshus äger din lägenhet, till skillnad från när du äger rätten att nyttja din lägenhet, vilket är fallet i en bostadsrätt. Eftersom ägarlägenheter räknas som fast egendom har ägaren frihet att överlåta och hyra ut lägenheten om man vill, till vem man vill, utan att behöva förhålla sig till lagar och regler för uthyrning. För den som har råd att köpa och investera i bostäder kan detta låta väldigt attraktivt.

Men det krävs inte direkt en spåkula för att förutse att på en bostadsmarknad där det råder stor brist på bostäder riskerar en avreglerad upplåtelseform, vilket ägarlägenheter i praktiken innebär, att leda till en ökning av osäkra hyresförhållanden och till att spekulationsinslaget på marknaden förstärks, vilket i sin tur kan trissa upp priserna. Det är bra för den som äger men dåligt för stockholmaren som behöver någonstans att bo och inte har råd att belåna sig upp över öronen. Därför yrkar jag bifall till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservation.

Anförande nr 110

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande och fullmäktige! Stockholm ska präglas av blandade upplåtelseformer, med en balans mellan bostadsrätter och hyresrätter men även äganderätter. Det är bolaget i fråga som självt har ansökt och ställt frågan om man kan få välja att eventuellt upplåta dessa bostäder som äganderätter. Detta tycker jag är positivt på så sätt att det bidrar till ytterligare en upplåtelseform i Stockholm, och det får inga negativa konsekvenser för staden över huvud taget eftersom köpeskillingen är oförändrad.

Vi i den grönbåla majoriteten sätter stort värde på mångfald och valfrihet, och vi ser positivt på människors möjligheter att välja själva. Det rör sig om 50 lägenheter. Det är inte särskilt mycket, och det har inte byggts särskilt många ägarlägenheter. Jag tycker dock att det är spännande och intressant att prova på denna typ av upplåtelseform.

Vill man bo i hyresrätt bygger vi hyresrätter. Förra året markanvisade vi för 4 000. Vill man bo i bostadsrätt markanvisar vi för bostadsrätter. Det låter som att oppositionen

hela tiden hittar fel i hur vi markanvisar och bygger. Nu duger som sagt inte heller 50 ägarlägenheter.

Jag tycker att vi ska välkomna privata aktörer som vill bygga i Stockholm. Vi kan vänta oss en tuff tid framöver med tanke på den situation och den ekonomiska oro som världen befinner sig i. Jag tycker att vi ska pröva olika varianter. Vi ska vara glada för dem som vill investera och bygga i Stockholm, och vi ska värna om stockholmarnas möjlighet att välja boende. Bifall kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 111

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag tycker nog att Socialdemokraterna måste börja omvärdera sin syn på ägarlägenheter. Ni känner er så otroligt hotade av att någon äger sin bostad. Det är ett komplement som allt annat. Jag begriper inte vad det är som gör att ni blir så oroliga över att någon kan få äga och få lagfart på sin lägenhet när man kan få det på ett småhus, en villa eller någonting.

Det ni säger är att det plötsligt inte finns någon som reglerar hur man hyr ut. Det gör det visst – det finns en särskild lag om uthyrning av egen bostad som gäller. Vill Socialdemokraterna att det ska finnas ytterligare någon typ av reglering av uthyrning av egen bostad i form av villor eller hus eller vad det kan vara får ni väl driva det. Men vad är det för fel med att man kan få äga sin lägenhet? Jag skulle säga att det är den vanligaste typen av bostad i utlandet. Bostadsrättsfenomenet är annars inte så jättevanligt överallt.

Så var inte så rädda för att det blir ytterligare något på bostadsmarknaden! Det passar inte alla; det kommer det aldrig att göra. Vi behöver hyresrätter och bostadsrätter, och vi behöver naturligtvis lite ägarlägenheter. Det här är det väl ingen idé att vara orolig för! Socialdemokraterna – det är 2000-talet. Kom igen, väx upp!

Anförande nr 112

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Man kan naturligtvis diskutera vad ett fåtal ägarlägenheter gör till eller från. Men vad det egentligen handlar om är att detta är ett annat sätt att se på finansiering av byggande av bostäder. Det är naturligtvis en väldig skillnad mellan att bygga en massa lägenheter i ett stort flerbostadshus och att bygga enskilda lägenheter i små hus. Där har vi hela problematiken med förvaltning och annat, trygghet för de boende och inte minst hyressättningsfrågorna.

I utlandet, som Joakim Larsson hänvisar till, handlar det just om att man ska kunna ta ut någon sorts marknadshyror och tjäna ganska rejält på affären. Det är alltså ett sätt att finansiera bostadsproduktion i en del länder med marknadshyresinriktning. Ofta blir dessa bostäder tyvärr, åtminstone enligt bostadsrättsföreningar, organisationer och företag, halvdant underhållna därför att ingen riktigt tar ansvar.

Det finns alltså naturligtvis en massa problem med detta, och det är det vi lyfter fram. Vi har inte precis något problem i Stockholm med att hitta någon som vill bygga, både hyresrätter i massor och förhoppningsvis i närtid även bostadsrätter.

Anförande nr 113

Borgarrådet L a r s s o n (M): Min poäng är att ni bara ser saker i svart eller vitt. Ni kan aldrig förstå att det är ett komplement på en bostadsmarknad som faktiskt består av väldigt många människor med olika önskemål och viljor.

Tänk dig själv om ni inte hade stoppat lagstiftningen som skulle innebära att man kunde ombilda en enskild fastighet i delar så att enskilda hyresgäster kunde få en ägarlägenhet i sin ombildade fastighet. Vad hade det kunnat leda till? Bostadsbolagen skulle ha fått in stora intäkter, men du skulle också få möjlighet att äga i ett område där det kanske är stora fastigheter och man har svårt att ombilda just för att alla måste komma överens. Här kan man tänka sig en annan utveckling.

Ni måste någon gång släppa på oron för att det sker nya saker på svensk bostadsmarknad, och också beprövade saker. Men framför allt, var inte oroliga för de enskilda projekten! Visa lite entusiasm!

§ 15 AB Stockholmsshems nyproduktion av nytt huvudkontor och bostäder i kv. Måsholmen 21, Skärholmen

Anförande nr 114

Borgarrådet W e d i n (M): Jag ska rätta mig efter den tidigare begäran om att vi ska fatta oss kort. Detta är, vad jag förstår, ett beslut som många i salen välkomnar. Det handlar om att Stockholmshem ska bygga ett hus med 102 nya hyresrätter och ett nytt huvudkontor i Skärholmens centrum. Detta är ett spännande projekt eftersom det handlar om ett höghus med 23 våningsplan, där 4 våningar kommer att utgöras av kontors- och verksamhetslokaler och de 17 översta planen kommer att inrymma bostäder.

Det innebär också att Stockholmshem får sitt nya huvudkontor i Skärholmens centrum, vilket bolagets ordförande säkert också kommer att bedyra. Det betyder att tryggheten, attraktiviteten och antalet arbetstillfällen kommer att öka i hela stadsdelen. Det blir en samlokalisering för bolaget som är väldigt bra, och det är alldeles strålande att detta ärende visar hur den grönbå majoriteten fortsätter på Alliansens tidigare linje att flytta ut bolag och förvaltningskontor till ytterstaden.

Det blir alltså fler bostäder, och det blir bra för både Skärholmen och Stockholmshem. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 115

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Stockholmshem flyttar alltså till Skärholmen. Därmed frigör man ytor för bostäder, samlokaliserar verksamheter, flyttar fler arbetsplatser till söderort och gör en väldigt konstig torgbildning betydligt tryggare än i dag. Ett utmärkt samarbete har påbörjats med centrumägaren Grosvenor, med gymnasieskolan som ligger i den fastighet där Stockholmshem ska bygga sitt nya hus och inte minst med Kulturhuset.

Sedan kan jag berätta att vi hade ännu mer långtgående planer gällande kulturverksamhet, nämligen att försöka få en filial till Nationalmuseum. Det gick dessvärre inte på grund av försäkringsfrågan. Men visst hade det varit häftigt med Nationalmuseum i Skärholmen?

Utöver att flytten ger både arbetsplatser och bostäder blir det också en uppgradering av hela Skärholmens centrum, där vi inte har tillfört något nytt eller någon ny arkitektur sedan centrumet invigdes 1968 av prins Bertil, som någon kanske kommer ihåg – det gör jag. Skärholmen har kanske inte riktigt blivit det vi trodde och önskade i slutet av 60-talet, när det framstod som mönsterförorten i söderort; i västerort var det Vällingby. Detta är ett sätt att försöka åstadkomma något väldigt positivt för Skärholmen ett antal år i efterskott.

Bifall till det utmärkta förslaget om flytt av Stockholmsshems huvudkontor till Skärholmen!

Anförande nr 116

Salar Rashid (S): Fru ordförande! Jag måste bara säga att jag är lite trött på att Björn Ljung ska tala ned varenda liten del av ytterstaden, vartenda litet miljonprogramsområde och vartenda projekt som har byggts inom miljonprogrammet. Det bor faktiskt människor i Skärholmen som är väldigt stolta över sin stadsdel – jag är en av dem.

Anförande nr 117

Björn Ljung (L): Fru ordförande och åhörare! Jag förstår kanske inte riktigt vad Salar Rashid menar. Jag brukar aldrig tala ned områden där jag själv har varit verksam väldigt mycket. Jag är uppvuxen i ett miljonprogramområde, låt vara att det var på Byälvsvägen i Bagarmossen. Men vi kan inte göra annat än erkänna att Bredholmstorget i Skärholmens centrum har problem med tryggheten och att det är ett lyft när vi får ytterligare något nytt i Skärholmens centrum. Servicehuset vid Måsholmstorget är egentligen det enda som har byggts sedan Skärholmen invigdes 1968, tillsammans med en förvaltningsbyggnad där den gamla polisstationen låg. Detta är ett positivt tillskott.

Jag ber om ursäkt, Salar Rashid, om jag har talat illa om Skärholmen. Det var inte min mening, utan jag ville snarare tvärtom tala om hur positivt det är och att det kommer att bli ännu bättre.

§ 16 AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder i kv. Mangon 1, Södermalm

Anförande nr 118

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Även i detta ärende ska jag vara kortfattad. Detta innebär alltså att vi ska bygga 169 lägenheter och en förskola, ett gruppboende och butiks- och kontorslokaler i det nya kvarteret Mangon. Det är en större investeringsutgift som handlar om över 600 miljoner kronor och är en del av det större projektet i Stockholms stad för att bygga drygt 1 200 bostäder i det gamla industriområdet i Barnängen.

Det här är väldigt spännande: ett nytt bostadskvarter som nu också får de här trevliga 169 lägenheterna från Svenska Bostäder. Planerad byggstart är efter sommaren 2020, med en första inflyttning vid årsskiftet 2022–2023. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

*§ 18 Detaljplan för fastigheten Hästen 21 i stadsdelen Norrmalm DP 2015-14011-54
(nybyggnad; kontor, handel och 27 lägenheter)*

Anförande nr 119

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Såväl under rödgrönt som grönblått styre ansåg och anser Miljöpartiet att det är fel att riva den av Bengt Lindroos ritade Passagenhuset. Vi har kommit överens om att vi får uttrycka denna vår avvikande åsikt inom den här majoriteten. Det är synd att det bara är Sverigedemokraterna som håller med oss.

Miljöpartiet menar att det hade varit bättre att gå vidare med ett kompletteringsförslag. Den nya byggnaden kan nog bli snygg, men det sker tyvärr på bekostnad av en rivning av en byggnad med höga kultur- och stadsmässiga kvaliteter.

Generellt vill vi påpeka att rivningar av fungerande byggnader inte är ett miljömässigt hållbart förfaringsätt. Det är inte klimatsmart. Alltså: Riv inte! Återanvänd! Bifall till Miljöpartiets förslag och reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 120

Borgarrådet L a r s s o n (M): Ordförande! Sakärendet har kommit till kommunfullmäktige först efter att det har varit och vänt i mark- och miljödomstolen. Detta var inte vad stadsbyggnadskontoret och nämnden förväntade sig, men nu var det så, och därför har vi nu fått upp ärendet till behandling.

Jag rekommenderar verkligen den som är intresserad att titta lite närmare på ärendet. Det är ett fantastiskt hus som nu kommer att ersätta den fastighet som är ombyggd i många olika skeden, och det kommer att binda ihop kvarteret på ett helt nytt sätt. Jag skulle säga att det nästan kommer att bli svårt att definiera i tid när huset är byggt, för det är otroligt fint. Jag rekommenderar starkt att fullmäktige bevakar bilderna på detta.

Vi tror att det här kommer att ge ett lyft i kvarteret. Det kommer också att bli tillskott av både kontor och handel. Det skapas även möjligheter till en helt annan trottoarlösning. Jag tror därför att alla kommer att uppskatta denna upprustning av kvarteret när den är klar. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 19 Ombyggnad av södra Götgatan

Anförande nr 121

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Ordförande! Nu har vi ett inriktningsbeslut på bordet om ombyggnad av södra Götgatan, och egentligen är det inte så mycket södra Götgatan som är i fokus utan tunnelbanan som går under Götgatan.

Grön linje ligger bokstavligen ganska grunt under Götgatan i en betongtunnel som byggdes på 30-talet, och då inte för tunnelbanan utan för spårvägen som gick till södra delen av Stockholm. Till exempel kunde man ta spårvägen i denna tunnel ut dit jag bor.

När tunnelbanelinjenätet sedan byggdes ut konverterades tunneln. Den har alltså över 80 år på nacken, så någonting behöver göras. Problemet är att det läcker in vatten. Ytskiktet håller inte längre. Regionen som i dag är ansvarig för tunnelbanenätet – vilket de inte var på den tiden, för det var vi – behöver helt enkelt renovera tunneln.

Detta konstaterade man i en utredning redan 2012. Man gick igenom den och sa att senast 2020 måste den renoveras, annars riskerar tunneln att haverera. Vi vet ju att grön linje genom Södermalm är en av våra huvudpulsådror, och skulle den ge upp så stannar Stockholm. Under coronatiden har Stockholm stannat ganska mycket, men om den här försvinner blir det rejält med problem.

Regionen tog 2017 ett beslut om renoveringen i sin trafiknämnd. Nu behöver vi ta ett inriktningsbeslut här, och vad vi gör är helt enkelt att samordna deras tunnelbaneprojekt med att vi renoverar Götgatan. Götgatan har mycket slitna ytskikt. Vi har provisoriska cykelbanor. Vi har till och med gamla cykelbanor som inte är cykelbanor längre. Vi har träd som håller på att dö. Hela området är eftersatt, så vi gör helt enkelt det här samtidigt som regionen gör sitt arbete.

Projektet beräknas starta 2022 och pågå i ungefär sex år till 2028. Hela arbetet kommer att ske i etapper med delvis trafikavstängning. Man kommer att stänga av trafiken i norrgående riktning, alltså från Skanstull och uppåt, medan man kan köra ut ur staden på Götgatan. Cykel och gång kommer att fungera under byggtiden.

Eftersom det är ett inriktningsbeslut har jag sagt i medierna att vi kommer att ha en dialog med fastighetsägare, butiker, företagen och Södermalmsbor helt enkelt för att se om vi eventuellt skulle behöva köra projektet snabbare. Det går att köra på fyra år, vilket i och för sig innebär att man måste stänga av all trafik under hela byggtiden. Det blir alltså större störningar men under en kortare byggtid. Samtidigt sparar man ganska mycket pengar; man kan spara över 100 miljoner på att göra projektet på det här sättet. Totalkostnaden för vår del är 330 miljoner, och det är ungefär lika mycket för regionen. Någonstans mellan 100 och 150 miljoner kan man spara på att göra det snabbare.

Så fort coronan förhoppningsvis släpper greppet lite grann ska vi hitta ett smart sätt att genomföra denna dialog med alla. Vi hade helt enkelt tänkt att vi skulle ha möten och diskutera det. Nu har vi inte kunnat göra det, men om det är så att restriktionerna fortgår får vi väl helt enkelt titta på en helt annan lösning med hur vi ska diskutera det här.

I oppositionens yttranden runt ärendet diskuteras cykellösningen. Jag vill bara säga att detta är ett inriktningsbeslut, vilket betyder att allt inte är hugget i sten exakt när det gäller utformningen på ytan. Vi kommer att titta närmare på detaljerna, men tanken är än så länge att lyfta upp cykelbanan i jämnhöjd med de gångytor som blir otroligt mycket större. Invändningen är då att det skulle bli problem med att man inte ser skillnaden mellan cykelbana och gångytor.

Vi gjorde den här lösningen på Långholmsgatan, och vi har inte fått några som helst klagomål. Det betyder dock inte att vi inte ska titta på en annan lösning. Det är dock inte helt enkelt att göra andra lösningar, för då måste man flytta dagvattenbrunnar och annat på ett helt annat sätt. Som sagt var ligger tunnelbanan ganska nära under, och man kan inte flytta hur som helst fram och tillbaka.

Vi återkommer alltså till den delen. Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 122

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Ordförande! Jag tänkte fråga om det här med medborgarnas deltagande. Den som läser Södermalm Direkt från den 24 april kan notera följande: ”Frågan är bara hur snabbt eller långsamt det ska ske. Daniel Helldén menar att det bäst bör besvaras av de som påverkas mest – söderborna själva.”

Tiden är alltså viktig för söderborna att få tycka till om. Samtidigt har inte söderborna, vare sig nämnden eller medborgarna, fått vara med och diskutera själva utformningen. Varför är det viktigt att medborgarna ska vara med och bestämma tiden men inte innehållet?

Anförande nr 123

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Det är faktiskt en bra fråga. Jag förutsatte att man i det här ärendet har diskuterat med Södermalms stadsdelsnämnd eller med förvaltningen om själva ärendet.

Det som är tänkt att göras utformningsmässigt är att permanenta dagens lösning, det vill säga cykelbanor som ligger utanför stora gångytor. Den lösningen har varit aktuell i ganska många år, men vi har gått och väntat på att regionen ska säga till när de vill dra igång projektet, för det är klart att vi inte börjar bygga förrän de har renoverat tunneln. Därför har jag förutsatt att det har funnits en dialog liksom medvetenhet om utformningen. Tiden som aspekt har inte diskuterats tidigare.

Anförande nr 124

P e t e r W a l l m a r k (SD): Ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation i trafiknämnden tidigare.

Ca 20 000 bilar rör sig på Götgatan i dag. Trafikborgarrådet väljer här att stå och prata om cykel och gångtrafik i stort, men jag har inte hört ett enda ord om hur framkomligheten för bilismen till Södermalm ska lösas. Södermalm är ju en väldigt stor stadsdel, och vi har mycket nyttotrafik som ska in. Jag bor själv i området sedan 40 år tillbaka och ser att utvecklingen går helt åt fel håll med stillastående köer från

Götgatan till Ringvägen i princip hela dagen nu för tiden. Jag hör ingenting om någon lösning eller hänsynstagande när det gäller det.

Jag tror att Götgatan är så pass bred i dag att vi kan uppnå det som trafikborgarrådet vill, nämligen att utveckla restaurangtor, cykelbanor och gångtrafik på gatan och även få den trädallé som Götgatan tidigare har utlovats.

Jag tänkte fråga om inte trafikborgarrådet någon gång kunde prata om bilismen? Det skulle vara ganska vettigt för ett trafikborgarråd.

Anförande nr 125

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Det som gjordes för ett antal år sedan var att man tog bort ett körfält i vardera riktningen. Egentligen innebar det inte en så stor förändring av det flöde av bilar som tar sig igenom, för det som är helt dimensionerande är trafikljusen nere vid Skanstull. De har varit låsta i den cykeln i massor av år, och det gör egentligen detsamma. Det betyder bara att man får ett kömagasin med fler bilar på Götgatan. Det har ingen stor betydelse.

Det som gjordes före min tid var att man tog bort det här körfältet och släppte på cyklarna så att man får bra flöden för dem. Det här är ett av de mest cykeltrafikerade ställena som finns i hela landet, och cykeltrafiken på den här platsen måste kunna komma fram. Visst, man skulle kunna flytta ut den längre, men det är bara det att gångytorna då blir för små i förhållande till den otroligt stora mängden av människor som rör sig där. Detta vill vi helst inte röra.

Anförande nr 126

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Vi håller såklart med om att vi behöver rusta upp Götgatan i samband med att regionen ändå ska bygga om tunnelbanan som går därunder. Vi har däremot ett par synpunkter på ärendet. Daniel Helldén har egentligen redan bemött dem, men jag kommer att dra dem i alla fall, för de är ganska viktiga.

Det ena är, vilket redan har nämnts, att Götgatan är ett enormt viktigt cykelstråk. Det finns, tycker vi, med den utformning som föreslås i det här ärendet en risk för att konflikter uppstår mellan gående och cyklister genom att man tar bort den nuvarande och ganska välfungerande lösningen med en höjdskillnad mellan gång- och cykelbana.

Jag cyklar ganska ofta på Långholmsgatan som nämndes. Man kommer ned i full fart från Västerbron. Där är det ingen höjdskillnad, och där får man också vara beredd på att det kommer både bilar och gående över cykelbanan. Vi tycker därför att det vore olyckligt om inte den här tydliga nivåskillnaden behölls så att det är tryggt att cykla och också gå utan att riskera att krocka.

Det andra är den utsträcka byggtiden på sex år. Det anges i ärendet att projektet kommer att innebära en väsentlig inskränkning i framkomligheten under byggtiden, och detta ska alltså pågå i sex år. Jag nämner lite som kuriosas, men inte bara, att när Södertunneln från Slussen till Skanstull byggdes på 30-talet så tog det två år. Faktum är att från det att ärendet klubbades här i stadshuset till att Yngve Larsson invigde Södertunneln tog det två och ett halvt år.

Någonting har uppenbarligen hänt under tiden, för nu ska det alltså ta tre gånger så lång tid att renovera ungefär halva den sträckan. Jag tycker inte riktigt att det förklaras i ärendet varför det ska ta sådan tid. Det är såklart besvärligt både för de tiotusentals trafikanter som färdas där och boende i området med en så lång byggtid. Vi vill alltså understryka vikten av att försöka snabba på byggnationstiden.

Anförande nr 127

Borgarrådet Helldén (MP): Jag ska bara säga att när tunneln byggdes fanns det inte tillnärmelsevis så mycket trafik som det finns i Stockholm i dag. Framför allt fanns inte den biltrafiken.

Vi skulle alltså kunna gå ned till fyra år. Men i dag sa man alltså genomföra hela projektet och renovera samtidigt som tunnelbanan ska fungera. Det är någonting helt annat än att gräva upp, gjuta betong och så ned med en spårväg.

Anförande nr 128

Rikard Warlenius (V): Det är klart att det bidrar att tunnelbanan ska löpa under hela tiden. Men det minskar inte angelägenheten i att försöka korta byggtiden. Sex år är väldigt lång tid av trafikstörningar på Götgatan, som, liksom Daniel Helldén själv nämnde, verkligen är en av cykelpulsådrona men också en viktig gata på andra sätt. Vi hoppas därför att kontoret kan hitta lösningar på detta.

Anförande nr 129

Ulla Hamilton (M): Ordförande! Som flera har varit inne på är det här ett ärende som framför allt är initierat av regionen. Det tycker jag är viktigt att komma ihåg i sammanhanget, för vi har ju väldigt många olika typer av byggprojekt som vi behöver jobba med i Stockholms innerstad. Vi har Klaratunneln som vi behöver renovera, vi har Kungsgatan som vi behöver jobba med och så har vi Slussen som ni kanske känner till och som pågår fortfarande. När det gäller det här ärendet är det därför viktigt att hitta bra lösningar för precis det som trafikborgarrådet har varit inne på: att tillgodose näringslivets behov under byggtiden och även försöka att effektivisera byggtiden så mycket som möjligt.

När det gäller just förändringen av gatan tycker vi naturligtvis också att det är jätteviktigt att framkomligheten värnas på Södermalm. Därför kan jag försäkra alla i den här församlingen att vi från moderat håll kommer att ha väldigt noga koll på att framkomligheten för både leveranstrafiken, privatbilismen, cyklister och gående i enlighet med framkomlighetsstrategin kommer att kunna förverkligas även i det här ärendet. Det är otroligt viktigt att vi har en väl fungerande framkomlighet på Södermalm, även om det kan bli förändringar när det gäller vilka typer av trafikslag som det handlar om.

Det här är naturligtvis också en jätteviktig kostnadsfråga. Det är viktigt att det blir ett kostnadseffektivt projekt under den tid som man jobbar med dessa frågor. Vi hoppas på en bra förhandling med Region Stockholm när det gäller kostnader och tidsaspekten. Med detta, fru ordförande, yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 130

P e t e r W a l l m a r k (SD): Tack så mycket för att i alla fall en från er allians värnar biltrafiken. Moderaterna har väl stått för ett bra företagsklimat i staden tidigare, så jag hoppas att ni får igenom den politiken i den här alliansen, som verkar tydligt oenig.

Det är konstigt; Jag begär replik så att Daniel Helldén ska få nämna bilen i ett enda ord. Det vägrar han fortfarande att göra. Men om det är så enkelt som Daniel Helldén säger att ställa om trafikljusen vid Ringen Götgatan för att få ett bättre flöde: Gör det! Var är problemet någonstans? Han känner till problemet men väljer att inte lösa det.

Anförande nr 131

O r d f ö r a n d e n : Replikskiftet var med Ulla Hamilton och inte med Daniel Helldén, som nu anmälde sig.

Anförande nr 132

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Det kommer ju trafik från totalt fyra håll, och vi har stombussar åt två olika håll. Visst kan man släppa på all biltrafik så att den kan åka söderut och det går mycket fortare. Men då tar det tvärstopp i alla andra riktningar, så det går liksom inte.

§ 20 Effekter och resultat av insatser för att bredda deltagandet i Kulturskolan samt förslag om nytt kursavgiftssystem

Anförande nr 133

Borgarrådet N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag diskuterar gärna kulturskolan, så då får vi väl göra det två gånger eftersom det vankas minoritetsåterremiss.

Stockholms kulturskola är landets största kulturskola och har sedan 1940-talet erbjudit barn möjligheten att upptäcka och utvecklas genom olika kulturella uttryck. Kulturskolan har ökat kulturintresset i samhället och har haft stor betydelse för hela Stockholms kulturliv. Framför allt är kulturskolan ett av våra viktigaste verktyg för att nå barn och unga med kultur. Jag skulle till och med våga säga att Stockholms kulturskola har haft en stor inverkan på det svenska musikundret.

Under lång tid var kulturskolans position ohotad. I dag har kulturskolan fått konkurrens, och alternativen för kulturintresserade barn är närmast oändliga. Internet har skapat nya möjligheter. Fler fristående aktörer erbjuder alltifrån replokaler till kurser inom alla olika konstområden. I grunden är detta givetvis en positiv utveckling som kulturskolan behöver möta genom att bredda sitt arbetssätt.

Kulturskolans största utmaning finns dock på ett annat område, nämligen i svårigheten att locka barn och unga från olika delar av staden med olika bakgrunder. I Stockholm har vi länge sett att deltagandet kraftigt skiftar mellan olika stadsdelar. Under 2019 deltog exempelvis 0,8 procent av de unga i stadsdelen Rinkeby, medan deltagandet var över 10 procent i Skarpnäck.

Det är ett jämlikhetsproblem att alla barn och unga inte har samma tillgång till och möjlighet att utöva kultur i vår stad. Att bli bättre på att nå ut till bredare grupper är knappast en ny politik. Olika politiska majoriteter har provat olika vägar, och nu väljer vi att fokusera på det som fungerar både enligt forskningen och enligt vad vi ser runt om i Stockholm.

I kulturförvaltningens analys av vilka metoder som ger bäst resultat för att bredda deltagandet framkommer en rad faktorer, bland annat kulturskolans synlighet och fler möjligheter att prova på kulturskolans utbud. Analysen som man har tagit fram visar att de förändringar av avgiftssystemen som genomfördes under den förra mandatperioden inte fick avsedd effekt. Trots de kraftfulla subventionerna av kursavgifterna som genomfördes har man inte nått fler barn och unga som har sökt sig till kulturskolan.

I analysen framgår att det snarare är öppna, avgiftsfria prova-på-verksamheter som fungerar bäst för att nå fler barn och unga. Det handlar helt enkelt om att skapa fler kontaktytor mellan kulturskolan och potentiella barn och unga. Då behöver det vara avgiftsfritt utan krav på föransökan och ske på platser i nära anslutning till barnens vardag, det vill säga i skolan.

Genom att ge fler barn och unga chansen att prova på kan intresset väckas, och kanske mynnar det ut i att man anmäler sig till en terminskurs eller en orkester. Ofta handlar

det nämligen om att över huvud taget känna till kulturskolan. Det gäller både barn och föräldrar

Nu inför vi ett nytt kursavgiftssystem, där de som har det tufft ekonomiskt får en lägre eller till och med helt slopad avgift och de som tjänar mer får betala en högre kursavgift. Den helt slopade avgiften är faktiskt en nyhet som inte har funnits tidigare och ger möjlighet för barn och unga att gå från en prova-på-verksamhet rakt in i en terminskurs utan avgift.

Förändringen innebär också att vi kan intensifiera arbetet med riktad och tillgänglig verksamhet för att nå bredare grupper som i dag är underrepresenterade i kulturskolan. Genom att permanenta de framgångsrika metoderna, kombinerat med en hållbar finansiering, får vi ett träffsäkert system som möjliggör en mer jämlik kulturskola för fler. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 134

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Feministiskt initiativs återremissyrkande i kommunstyrelsen.

Det är tråkigt att debattera med en majoritet som hittills endast verkar ha en enda vision över huvud taget: att vara en av Sveriges lägst beskattade kommuner. Det är tråkigt med en majoritet som inte heller verkar ha ambition för vad man verkligen vill med kulturen utan fortsätter med våra satsningar som vi hade förra mandatperioden fast utan ekonomiska resurser. Det viktigaste är fortfarande att vara en av Sveriges lägst beskattade kommuner.

Det vore roligare med en majoritet som har egna visioner, även om de nu gick på tvärs mot mina egna. Det vore kanske roligare med lite gammaldags nyliberal politik som att privatisera alla bibliotek eller helt enkelt avskaffa det offentliga åtagandet för kulturen. Eller: Det vore kanske ärligare. Då skulle vi kunna diskutera.

Nu är det mer som om ni vill ha allt det här andra men inte tänker betala för någonting. Uppmaningen till kulturförvaltningen verkar främst vara: Var god koka soppa på en spik! Det är det här ärendet också ett tydligt exempel på. Man ger fortfarande uppdraget att bredda kulturskolan men utan att tillföra de resurser som behövs för att göra det.

Resultatet är att de populäraste termins- och ämneskurserna nu kommer att kosta mer men utan att bli fler eller kunna anta fler elever. Det är bra, och jag vill verkligen understryka det, att man satsar på avgiftsfri öppen verksamhet för att nå nya grupper. Det gjorde vi med. Det är bra, eftersom det uppdraget ligger kvar från förra mandatperioden, och då får jag väl också utgå från att vi är överens om att vi *vill* nå nya grupper. Men vi kommer inte att nå det målet om inte även terminskurserna blir fler och mer lättillgängliga.

Med den modell som presenteras i ärendet i dag får vi snarare en segregerad kulturskola med en typ av kurs för vissa barn och en annan typ av kurs för andra barn. Det kan ändå aldrig ha varit meningen. Gör om och gör rätt!

Anförande nr 135

Borgarrádet N a d d e b o (C): Ordförande! Jag blir nästan lite beklämd över hur Torun demoniserar vår möjlighet. Vi avsatte 15 miljoner i budgeten för att stärka upp kulturskolan. Men det låter som om vi inte har några ambitioner alls kring kulturskolan.

Det jag skulle önska från Torun Boucher är lite fler kreativa förslag på hur hon vill komma till rätta med utmaningen att vi inte når barn och unga. Det är väl inte så konstigt att Vänsterpartiets lösning alltid handlar om att höja skatten, så gällande det finns ingen förvåning från min sida. Däremot hör jag inga konkreta förslag. Hur vill ni göra det? Vår väg är alltså fel enligt er, vi har inga ambitioner och vi vill inte kulturskolans väl. Det är självklart fel, men hur vill *ni* göra det? Hur i hela friden kan Vänsterpartiet vara emot avgiftsfri kulturskola för dem som har det sämst ställt?

Anförande nr 136

T o r u n B o u c h e r (V): Jag tror inte att Jonas Naddebo lyssnade så noga på mitt inlägg, för jag sa ganska tydligt att vi är överens om att avgiftsfria kurser är bra – det är tydligt.

Jag vill också understryka att Vänsterpartiet inte alltid vill höja kommunalskatten, men vi har inte ambitionen att vara Sveriges fjärde lägst beskattade kommun, vilket vi är i dag, och vi är tillsammans med de andra lågskattekommunerna i regionen också villiga att höja kulturskolepriset. Jag tycker att det är skamligt.

Vi började ju med en politik förra mandatperioden som innebar en kombination av lägre kulturskoleavgifter, avgiftsfria kurser och Skapande skola. Det inledde vi. Sedan sänkte ni kulturbudgeten ganska kraftigt på totalen 2019. Nu har ni höjt den lite grann igen, men ni har fortfarande en lägre budget än vad vi hade sammantaget.

Anförande nr 137

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag vill först påminna Torun om att skattesatsen i dag faktiskt är högre än vad den var under den dåvarande majoriteten 2015. Jag antar att Torun inte tyckte att vi var en nyliberal skattesänkarmajoritet då.

Som Jonas sa är det 15 miljoner extra till enbart kulturskolan i år, vilket visst är en stor satsning. Det är väldigt viktigt att komma ihåg. De differentierade avgifterna kommer nu att möjliggöra ca 5 000 nya platser. Det kommer kanske att bli ytterligare 10 miljoner utöver de 15 miljonerna. Det är alltså en väldigt tydlig satsning, och det handlar framför allt om den riktade, avgiftsfria och uppsökande verksamheten.

Anförande nr 138

T o r u n B o u c h e r (V): Ni finansierar detta med höjda kulturskoleavgifter, och jag tycker att det är väldigt tråkigt eftersom det är en sänkt ambitionsnivå på totalen.

Ja, jag blev också glad när ni faktiskt höjde bidraget till kulturskolan i budgeten, men eftersom den totala budgeten för kulturförvaltningen är så pass låg som den är, och fortfarande är lägre eftersom ni 2019 sänkte den så pass kraftigt som ni gjorde, så är den ökning ni gjorde till i år helt enkelt inte tillräcklig. Det är den bittra sanningen.

Anförande nr 139

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag fortsätter på det jag sa i kontrarepliken. För kulturskolan är det en total höjning under hela den här mandatperioden och alltså ingen sänkning. De här 15 miljonerna är en förstärkning som man kan se över båda budgeterna som har lagts, och det är viktigt att komma ihåg.

Kulturskolan tilldelas alltså 15 miljoner i år. Det är väldigt viktigt att vi har med oss det. De differentierade avgifterna kommer att innebära 10 miljoner ytterligare, som då kan användas till 5 000 nya platser.

Som sagt: Problemet som vi har sett under en längre tid är just den stora skillnad som Jonas Naddebo är inne på och nämner till exempel Järva. Det är så pass lågt deltagande, och det är stora skillnader. Vi ser att bara 0,8 procent av barnen och de unga deltar. Det är jätteallvarligt.

Vi försökte komma till rätta med det under den förra mandatperioden och gjorde den här breda satsningen. Det funkade på vissa sätt, men när vi nu har analyserat det ser vi att det inte funkade när det gäller att faktiskt få folk från de utsatta områdena att komma till kulturskolan. I stället pekar man på att det man måste ha framför allt är den uppsökande verksamheten och att kunna prova på utan att man måste anmäla sig innan. Det är otroligt viktigt liksom avgiftsbefrielsen. Vi ser då att differentierade avgifter innebär denna möjlighet. Det är dessutom flera steg: Dels kan det finnas möjlighet till avgiftsbefrielse, dels till reducerad avgift. Detta finansieras genom att vi höjer avgifterna för rikare hushåll. Vi höjer avgifterna kanske för boende i innerstaden eller så, även om det inte är geografiskt.

Vi tror att detta fungerar. Det är ungefär motsvarande modell som vi i dag har för simskoleavgifterna och kolloverksamheten. Vi hade också denna möjlighet till differentierade avgifter under den förra mandatperioden men inte riktigt lika långtgående som det är nu. Det är alltså inte en fullständig nyhet som vi har landat i här.

Bifall till kommunstyrelsens förslag! Vi tror verkligen på detta.

Anförande nr 140

T o r u n B o u c h e r (V): Rätta mig om jag har fel, men vi höjer avgifterna för rikare hushåll i innerstaden som har en sammanlagd inkomst på 26 000 kronor i månaden. Är det det vi betraktar som rikare hushåll i innerstaden?

Anförande nr 141

M a r t i n H a n s s o n (MP): Nej, det handlar om flera steg. Dels är det vissa som kan befrias från avgift helt och hållet, dels finns det de som kan få reducerad avgift. Framför allt har man i analysen tittat på att det är i ensamhushållen som det kan vara vissa ekonomiska problem. Därför höjs avgifterna där det bedöms att det inte är avgiftsnivåerna som har varit tröskeln för huruvida man kan vara med eller inte.

Anförande nr 142

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ordförande! Jag måste ändå säga till Jonas Naddebo att jag är glad över hyllningen till kulturskolan. Vi är överens om kulturskolans betydelse. Att investera i kultur och kulturskolan är också att investera i barns drömmar och ambitioner, tänker jag. Vi verkar också väldigt överens om att segregation inom kulturen är ett problem och att det finns barn som inte tar del av kulturskolan utifrån olika faktorer, till exempel utländsk bakgrund, ekonomiska förutsättningar och annat.

Kostnaden är såklart en faktor, och det finns även andra faktorer som spelar in när det gäller om man får tillgång till kulturskolan eller inte. Det handlar om ansökningssystemet som ändå är ganska komplicerat och som kräver att man kan klicka sig in vid tillfällen då alla kanske inte kan. Det handlar om språk och flera andra faktorer som förstärker klyftorna. Det finns alltså en form av fritidssegregation som vi behöver arbeta för att minska.

I en artikel i DN för inte så länge sa Jonas Naddebo att det inte har varit så stor skillnad i tillflöde när man sänkt avgifterna och att det därför inte innebär ett så stort tapp om man höjer. Då är ju frågan hur stor betydelse den här insatsen verkligen har och om man inte i stället borde fokusera på andra saker. Ni kommer visserligen att göra uppsökande verksamhet och sådana saker som är jätteviktiga och som även vi jobbade med under den förra mandatperioden. Vi vet att det behöver finnas många vuxna nära barn för att prata om vilka möjligheter och ingångar som finns till stadens olika verksamheter. Det är en jätteviktig faktor, särskilt för dem som inte har vuxna hemma som kan berätta för dem var man kan ta vägen.

Jag ser dock risker även med det här systemet. Jag ser risker med trösklar för att ansöka om avgiftsreducering för familjer som inte har den kapaciteten eller som behöver stöd i det. Jag ser också risker för att barn som faktiskt skulle kunna ha föräldrar som betalar inte väljer just kulturskolan eller annan verksamhet. Här tänker jag att barnkonsekvensanalysen i ärendet är något bristfällig, för man anger inte att det finns några risker.

Anförande nr 143

Borgarrådet N a d d e b o (C): Tack så mycket, Madeleine! Vårt gemensamma engagemang för kulturskolan går inte att ta miste på. Däremot fick vi nu under dessa tre minuter, och jag lyssnade jättenoga, en uppvisning i FI:s paradgren, nämligen att problematisera. Men jag hörde inte ett enda förslag på vad ni skulle vilja göra för att råda bot på detta problem som vi båda ser.

När det gäller det faktum att det finns trösklar att söka nedsättning för avgift är det ju precis samma tröskel som finns i det system som har rätt under er tid vid makten. Finns det trösklar i det system som vi nu föreslår hade vi även trösklar i systemet för att ansöka om reducerad avgift under er tid.

Nu måste vi sluta att bara peka finger. När Madeleine nu får chansen skulle jag vilja höra konkreta förslag på hur ni skulle vilja få fler barn och unga att nå kulturskolan. Det är en viktig gemensam uppgift vi har.

Anförande nr 144

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Precis – ”problematiska” är ett viktigt ord. Jag tänker att det inte bara handlar om att peka finger åt er insats, utan det handlar om att problematisera den. Vilka eventuella negativa konsekvenser kan den få? Hur kan ni se till att det inte får negativa konsekvenser?

Vi vet att det är svårt med byråkratiska och administrativa system om man lever i långvarig ekonomisk utsatthet, för man har redan massor med byråkrati som man ska hantera och som präglar ens vardag. Ytterligare system blir då svårt. Därför är det viktigt att det de 10 miljoner som det här kanske ger faktiskt innebär ett stöd riktat så att man ska kunna söka den här reduceringen. Då kan den få effekt.

I underlaget kan vi se att många av de saker som gjordes den förra mandatperioden fungerar, så vi behöver fortsätta med de insatserna. Jag tror också att vi måste lyssna på barnen och på vad de behöver och vill.

Anförande nr 145

H a n n a G e r d e s (L): Jag skulle ändå vilja börja med att tacka Madeleine för att hon tog upp saker som vi faktiskt har gemensamt. Jag har suttit där borta under den större delen av kvällen, och jag måste erkänna att jag är helt urlakad av de höga tongångarna här inne. Det är som om vi vore uppe i en mytologisk kamp mellan goda och onda, som om vi ville helt olika saker. Oavsett olika bröstoner här inne vill jag bara försäkra er om att ingen här inne är Sauron – inte ens Jonas Naddebo.

Vi som sitter här inne är till största delen fritidspolitiker. Vi är människor som efter en hel dag med uppkavlade armar på äldreboendet, efter att ha undervisat i klassrummet eller ha försökt leverera som småföretagare, tar oss hit efter dagishämtningar och dagislämningar för att försöka bidra till vår huvudstad. Vi har alla en historia, och vi vill faktiskt samma sak på olika sätt utifrån olika ideologier.

För min del handlade det om tioöringar och femtioöringar. Jag minns hur jag letade i jackfickor och skåp så att vi kunde köpa filmjolk, sa min mamma. Det var en period då så basala saker som att jag skulle kunna äta mig mätt bara garanterades av skollunchen. Sedan var det såklart Vår teater på Medis: att få stå på scen, att för en liten stund få glömma den vardag som faktiskt var min. I mångt och mycket inser jag i dag att det var där min kärlek till kulturen började.

Jag är en av dem som hade turen att hitta till teatern. Många barn gör inte det i dag. En av de stora utmaningarna för kulturskolan är att vi inte når ut till många av de barn som behöver det mest. Jonas har redan varit inne på en del av de siffror vi har framför oss: 0,8 procent av barnen i Rinkeby, 10 procent i min egen valkrets Skarpnäck. Detta är ett stort jämlikhetsproblem.

Jag tror att både den förra majoriteten och den nuvarande har samma sak för ögonen, det vill säga att försöka nå ut till barn på bred front. Och så försöker vi göra det via olika metoder. Det underlag vi har fått nu visar att den avgiftssänkning som skedde förut på bred front inte har lyckats med det man faktiskt eftersträvade: att nå ut till barn på bred front. Jag för min del väljer därför att lyssna på kulturförvaltningen och våga ompröva hur vi ska arbeta.

Vi har fått ett gott underlag från kulturförvaltningen med analyser av vilka metoder som behövs. Man har varit tydlig med att det behövs kraftiga subventioner till de hushåll som verkligen behöver det. Det behövs helt enkelt helt avgiftsfria verksamheter.

Med det underlag som vi har fått beräknas vi nå ut till nästan 11 000 fler barn som i dag lever i familjer med låg ekonomisk standard. Sedan måste jag dock hålla med om att det nog finns många saker i detta som vi behöver titta på, och det ska vi göra kontinuerligt. Men jag tror verkligen att vi skulle komma långt med att inse att vi faktiskt gör det här för att vi vill nå ut till de barn som vi inte når i dag. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 146

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Vi kan läsa i svaret från förvaltningen att den förväntade effekten som avgiftssänkningarna skulle få har uteblivit. Jag skulle vilja säga att det med tydlighet visar att det framför allt inte är en ekonomisk fråga om barnen väljer att gå just på kulturskolan.

Vi vill i stället lyfta fram att vi tycker att vi ska ha en likabehandlingsprincip i Stockholm. Det ska vara lika för alla föräldrar. Vi tycker helt enkelt att det är bättre att man lägger en avgift som är lika för alla och att man tar till sig det nu när ärendet återremitteras. Vi yrkar bifall till förslaget om minoritetsåterremiss.

Anförande nr 147

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Ska vi ta och återgå till mina tre grabbar som nu är 40, 35 och 33 år gamla? När de var tonåringar skulle jag betala Jimmys kulturskola, den som har lett till att han i dag turnerar i Australien och Europa, på Nya Zeeland och framför allt givetvis i Norden, dock stoppat just nu på grund av corona. Men jag skulle även betala Tuomos avgift till fotbollsklubben och Villes avgift för att han skulle spela handboll.

Det var inte så himla enkelt alla dagar när man jobbade inom vården och omsorgen att få fram de pengarna. Det är inte heller enkelt för dagens vårdbiträde i hemtjänsten att plocka fram de här höjda avgifterna om de har en Tuomo, Ville och Jimmy hemma som alla vill göra någonting på fritiden och som kanske också vill att det här ska leda till någonting. Det är det som bekymrar mig när det gäller avgiftshöjningen.

Jag tycker att det är jättebra att man har öppna, avgiftsfria prova-på-verksamheter. Men måste man för den skull höja avgiften så att kanske det där vårdbiträdet som jobbar i hemtjänsten inte kan låta sina barn längre att ha hobbyer på fritiden?

Jonas Naddebo har sagt att majoriteten vill att oppositionen ska komma med förslag. Men hur lätt är det att komma med förslag när vi står här i kväll? Inte ett dugg! Vi är ställda inför ett fullbordat faktum. Det här ärendet vill ni driva igenom. Bjud in oss till dialog i det här återremissarbetet! Gör det! Vi kommer alldeles säkert, och vi kommer att ha jättemånga bra förslag som skulle kunna utveckla kulturskolan och öka deltagandet för alla barn i Stockholm, även för de barn som bor där jag bor på Järvafältet.

Anförande nr 148

Borgarrådet N a d d e b o (C): Tack så mycket, Mirja, för ditt engagerade inlägg i den här diskussionen! Som opposition har man en möjlighet att vara konstruktiv och kreativ, eller så kan man som Socialdemokraterna ryggmärgsreflexmässigt resa sig upp innan man ens har sett förslaget och säga: Det här är dåligt!

Det är det jag reagerar på. Jag vet att Mirja Räihä är ny i kulturnämnden, men det har gått många veckor sedan det här var uppe i kulturnämnden, och det skulle vara intressant att höra om Mirja kunde nämna några fler förslag på åtgärder som faktiskt ger effekt i det här fallet. Det är ju inte så att ni behöver uppge hela systemet, men finns det någonting mer vi behöver jobba med för att nå dessa barn och unga i stället för att reflexmässigt säga att förslaget är dåligt?

Anförande nr 149

M i r j a R ä i h ä (S): Det är inte allt som är dåligt, men avgiftshöjningen är dålig. Även om man nu vill ha lägre avgifter eller till och med befria från avgiften är det så låga inkomster det handlar om att det kan vara människor som har försörjningsstöd. Till och med vårdbiträdet i hemtjänsten är helt plötsligt höginkomsttagare. Dem företräder jag faktiskt som kommunalare, och jag lovar att de inte har några höga löner. Det blir väldigt svårt att betala de här avgifterna.

Hur har vi då lyckats att få till exempel idrottspolitiska program i den här församlingen? Jo, det är därför att vi har pratat om det tillsammans, innan vi kommer till fullmäktige. Bjud in mig – jag kommer!

Anförande nr 150

R a s m u s J o n l u n d (L): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Kulturen var någonting jag ägnade mig åt ganska mycket här i talarstolen under den förra perioden, så det känns lite roligt att få återkomma även om timmen är sen. I och för sig kanske debatten inte bara blir lång i kväll. Vi har varit med om att debattera kulturskolan och dess avgifter förut.

Det är uppenbart så att kulturskolan är en älskad och väldigt omhuldad verksamhet för väldigt många stockholmare. Det finns heller ingen agenda här från någon sida, utgår jag ifrån, att vilja rasera det här på något sätt även om undertonen i debatten ibland har varit sådana.

Vi vill alla att alla barn ska ha tillgång till kulturskolan och att alla ska kunna bli framtidens symfoniorkestermedlemmar, musikaliska exportsuccéer eller bara inleda en livslång kärlek till scenen som amatörskådespelare. Då är bara frågan hur vi gör det på bästa sätt.

Sänkningen man gjorde den förra mandatperioden har uppenbarligen inte nått effekten. Den och liknande debatter har vi som sagt haft förut. Om jag har förstått det rätt innebär det här förslaget att man inför en avgiftsfrihet upp till en högre inkomstgräns än tidigare. Man har en nedsättning som går ännu högre upp än den gamla nedsatta avgiftens inkomstnivåer, och man får en höjning för dem som har något högre inkomster. Jag tror inte att någon skulle kalla den gränsen för höginkomsttagare;

däremot är det uppenbarligen så att en lägre avgiftsnivå inte har haft den effekt som man har velat. Den avgiftsnivå som man nu kommer att lägga sig på är inte orimligt hög, och den innebär också att man får ökade resurser till kulturskolan.

Jag tycker därför att det här verkar vara ett väldigt förnuftigt förslag. Man har prövat sig fram och sett att det här förmodligen ett bättre sätt att försöka nå de mål som jag tror att vi alla är ense om: att alla barn i Stockholm ska ha tillgång till kulturskolan.

Anförande nr 151

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande! Ursäkta att jag måste ta ordet en gång till i denna sena timme!

Majoriteten försvarar kursavgifternas höjning med att vi i dagsläget ligger lågt i ett regionalt perspektiv och att vi kommer att ligga mer på snittet efter höjningen. Det är sant. Men det beror på att vi just i den här regionen där vi bor tävlar med flera andra kommuner om att ha Sveriges lägsta kommunalskatt, och de andra lågskattekommunerna har också mycket riktigt höga kulturskoleavgifter som drar upp snittet.

Sett till hela landet ligger vi i dag före höjningen ungefär på en genomsnittlig nivå. Där tycker jag att vi ska stanna, och det är vad vi yrkar på i vårt förslag.

De allra flesta familjer ska ha råd att ha sina barn på kulturskolan utan att behöva fundera över priset två gånger och utan att behöva ansöka om avgiftsreducering. Det är min åsikt. Att ett uppdrag i budget inte är finansierat ska inte gå ut över stadens barn. Förslaget om höjda avgifter bör därför avslås, tycker jag.

Vi är dock överens om att fler insatser behövs för att bryta snedrekryteringen. Arbetet med att utveckla det avgiftsfria utbudet behöver fortsätta, men vi behöver även insatser för att få fler att ta steget över från det avgiftsfria utbudet till de längre terminskurserna.

I vårt gemensamma utlåtande i kulturnämnden redovisar vi ett antal svagheter i rapportens slutsatser som majoriteten har nämnt flera gånger. Bland annat konstaterar vi att det faktiskt finns väldigt svagt vetenskapligt stöd för att höjda avgifter *inte* skulle ha effekt på efterfrågan. Vi påvisar också att under den förra mandatperioden ökade antalet platser i den avgiftsbelagda verksamheten med 15 procent och den totala verksamheten med 38 procent för att sedan sjunka med 11 procent under 2019. Det är ju kul att ni nu försöker öka den igen. Men det är uppenbart att efterfrågan är högre än utbudet när det gäller terminskurserna, så det är kanske där vi skulle satsa vårt fokus i dagsläget.

Menar ni allvar med uppdraget så skala upp de populära terminskurserna som faktiskt har högre efterfrågan än vad vi kan tillgodose i dag och se till att era uppdrag är finansierade till att börja med!

Anförande nr 152

Borgarrådet N a d d e b o (C): Tack så mycket, Torun! Jag lyssnade nogsamt igen efter konkreta förslag på eller idéer om hur ni vill fortsätta att utveckla arbetet med att nå fler barn och unga. Det fanns inte jättemånga förslag. Sedan började Torun räkna

upp möjligheterna att gå över till terminskurser, och det är precis den tröskel som har funnits kvar i ert förslag som vi nu tar bort, det vill säga de här 300 kronorna. Vi vill göra det helt avgiftsfritt för dem som har det mest utsatt ekonomiskt, för vi ser att hur mycket vi än jobbar med prova-på-verksamheter som är avgiftsfria och tillgängliga så är det svårt att få en övergång till terminskurser.

Den där frågan ställde jag direkt när jag kom in: Hur ser det ut med övergångarna? Det är ju det vi vill se. Vi vill fånga in barnen och ungdomarna så att de verkligen får ett långt, ja, nästan livslångt engagemang för att spela sitt instrument eller arbeta med teater. Den övergången måste vi få till, och det gör vi med vårt system.

Anförande nr 153

T o r u n B o u c h e r (V): I mitt första inlägg kritiserade jag er för att egentligen inte ha någon egen politik, utan ni fortsätter faktiskt vår politik. Det är ju våra konkreta förslag som ni fortsätter att jobba med – fast vi finansierade dem då – med avgiftsfria kurser, prova-på-kurser och så vidare och att bredda både den ena och den andra sidan. Det är vår politik, och det verkar dessbättre också vara vår gemensamma politik.

Däremot tror vi inte på höjda kursavgifter. Visst, det är bra att ni har höjt tröskeln, men det har ni ju för att ni har höjt även priset. Om ett hushåll har en gemensam sammanlagd inkomst på 27 000 kronor i månaden, vilket inte heller är särskilt mycket pengar, då blir det ett helt annat problem.

Ledamoten från Feministiskt initiativ lyfte det. Jag har varit i den positionen. Att söka avgiftsreducering är också en tröskel.

Anförande nr 154

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ordförande! Jag ska väl inte upprepa mig alltför mycket här. Men jag vill såklart göra tydligt att vi tycker att det är positivt med avgiftsfri verksamhet. Sedan tror vi inte på idén att det ska vara dyrare för många fler barn att ta del av kulturskolan. Vi tror att det finns en stor risk för att vi tappar många barn på en sådan väg.

Jag vill också bara flika in utifrån vårt aktuella läge med coronakris att vi kommer att se många fler familjer som har det väldigt tufft framåt. Här är det viktigt att kulturskolan kan fortsätta att fånga upp de barn vars föräldrar kanske har klarat av att betala avgiften men som nu kanske kommer att få en höjd avgift eller hamnar precis på gränsen mellan att få avgiftsfri kulturskola och att få betala för den. Kulturskolan måste rustas för det vi kommer att se framåt.